



***Napsugár Napköziotthonos Óvoda
pedagógiai programja***

OM: 034378

Intézményvezetőneve: Inotainé Sólyom Éva

elfogadta:

jóváhagyta:

Tartalomjegyzék

1. Óvodánk jellemzői	3
2. Helyzetelemzés	4
2.1. A nevelési program bevalásának eredményei	4
2.2. Az óvoda szociokulturális környezete	5
2.3. A program megvalósulásához szükséges feltételek	5
3. AZ ONOAP irányelveinek helyi értelmezés.....	8
4. Komplex Prevenációs Óvodai program nevelési pedagógiai céljai.....	9
4.1. Helyi sajátosságainkból adódó célok, prioritások	9
4.2. Az óvodapedagógus szerepe a gyermek személyiségfejlesztésében	11
4.3. A program megvalósításának eredményei	11
5. Általános feladatunk a harmónikus személyiség fejlesztésben	12
5.1. Pszichoszociális fejlesztés	12
5.2. Kognitív szféra fejlesztése.....	14
5.3. Testi nevelés	15
5.4. Iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése – prevenciója.....	15
5.4.1. A fejlesztés típusai	15
5.4.2. A fejlesztőprogram sajátos értelmezése	16
5.5. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése	23
5.6. A fejlesztő pedagógus feladatai	25
6. A fejlesztés tartalmi területei	25
6.1. Egészséges életmódra nevelés	25
6.2. Érzelmi nevelés.....	27
6.3. Játék	29
6.3.1. Kultúraátadás	36
6.3.1.1. Testnevelés	40
6.3.1.2. Külső világ tevékeny megismerésére nevelés.....	42
6.3.1.3. Irodalmi nevelés	44
6.3.1.4. Zenei nevelés.....	45
6.3.1.5. Vizuális nevelés.....	47
6.3.2. Anyanyelvi nevelés	48
6.3.3. Munka jellegű tevékenységek.....	50
7. Pedagógiai dokumentáció.....	51
8. Az óvoda egyéb nevelési feladatai.....	54
7.1. Kisebbségi, etnikai nevelés	54
7.2. Gyermekvédelem	55
9. Az óvoda kapcsolatrendszere	57
10. A program megvalósításához szükséges eszközök jegyzéke.....	59
11. Érvényességi rendelkezés.....	61
12. Mellékletek.....	62

1. Óvodánk jellemzői

Intézmény neve: Napsugár Napköziotthonos Óvoda
1086 Budapest Dankó utca 31

OM azonosító: 034378

Alapítás éve: 1954

Csoportok száma: 4

A csoportok szervezési formája: 3 homogén 1 vegyes életkorú

Férőhelyek száma: 90

Az óvoda nyitvatartása: 6-17.30-ig

Az intézmény fenntartója: Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat
1082 Budapest Baross utca 63-67

Az intézmény felügyeleti szerve: Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat

Az intézmény jogállása: Az óvoda közszolgáltató költségvetési szerv, közintézmény. A köznevelési törvényben foglaltak alapján önálló jogi személyiséggel rendelkezik.

Az intézmény gazdálkodási jogköre: Az óvoda önállóan működő költségvetési szerv. Az intézmény vezetője rendelkezik az óvoda alapfeladatai ellátását szolgáló személyi juttatásokkal és az azokhoz kapcsolódó járulékok és egyéb közterhek előirányzataival, a szakmai anyag és eszköz beszerzés előirányzatával.

Az óvoda pénzügyi – gazdasági tevékenységét külön megállapodás alapján az önállóan működő és gazdálkodó Józsefvárosi Intézményműködtető Központ (1082 Budapest Baross utca 84) látja el.

Az intézmény képviselője: az óvoda kinevezett vezetője

Az óvodai nevelés nyelve: magyar

Az óvoda világnézeti tekintetben semleges

Az óvoda ingyenesen igénybe vehető szolgáltatásai: óvodai nevelés, sajátos nevelési igényű(a megismerési funkciók, vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető, vagy organikus okra vissza nem vezethető súlyos és tartós rendellenessége miatt gondozásba vett, beszéd fogyatékos, enyhe értelmi fogyatékos) gyermekek óvodai nevelése.

2. Helyzetelemzés

2.1. A nevelési program bevalás vizsgálatának eredményei:

Nevelési programunk a **Komplex Prevenció Óvodai Program**, melynek tartalma összecseng óvodánk adottságaival, az idejáró gyermekek szociokulturális környezetének hátrányaival. A program szellemében tudatosan vállaljuk az iskolai potenciális tanulási zavarok óvodáskori megelőzését, segítjük a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatását. *Gyermekközpontú, befogadó szemléletünk* nemcsak azt jelenti, hogy szeretjük a gyermekeket, hanem ismerjük fejlődésüket testi, lelki szellemi értelemben. *Minden gyermekhez meg kell találni azt az egyéni utat*, amely segít a felzárkóztatásukban.

Programunk kiemelten kezeli a **mozgásfejlesztést**, abból kiindulva, hogy a gyermek számára a mozgás öröm, s a mozgáson keresztül játékosan, kreatívan, örömmel kísérletezve ismerheti meg a világot és önmagát. A mozgásos feladatokkal, és az ezekkel együtt járó szenzoros ingerekkel a fejlődés korábbi szakaszába lépünk vissza azért, hogy az agyi mechanizmusok szervezettségi szintjét emeljük, és elősegítsük egy érettebb, integráltabb mozgásos válasz megjelenését. A mozgásfejlesztés segíti a pszichikai funkciók, az anyanyelv, az észlelés, a képzelet fejlődését. Ennek következtében *fejlődnek a gondolkodási műveletek – emlékezet, gondolkodás, figyelem – segíti a helyes viselkedés kialakulását – alkalmazkodó képesség, kitartás, empátia, szociális képességek*. Az ehhez kapcsolódó játéktevékenység, különösen a fejlesztő játékok tovább erősítik mindazon képességek és készségek kialakulását, amelyek az iskolába lépéshez szükségesek.

A játék az óvodáskorú gyermek elsődleges tevékenysége, semmi mással nem helyettesíthető tevékenységi forma, mely a gyermek fejlődésében alapvető jelentőségű. Olyan *szabadon választott tevékenység, melyet pusztán a tevékenységért végez a gyermek, s melyet öröm érzése kísér*. A játék során ismerkedik a világgal, tárgyakkal, a tárgyak tulajdonságaival, kísérletezéssel tapasztalatokat szerez. A játékban a viselkedési szabályok, a helyes magatartási formák gyakorlására is lehetőség nyílik.

A **tanulás** alapja is a játék. Óvodásaink értelmi nevelésében a *„tapasztalni, megismerni, kutatni”* elvét valljuk. Gyermekeink nagy része ingerszegény környezetből érkezik hozzánk, ami indokoltá teszi az e területen végzendő munkánkat. Tanulmányi séták, kirándulások szervezése teszi hatékonyabbá feladataink megvalósítását. Fontosnak tartjuk a *pozitív érzelmi viszony kialakítását a természeti és társadalmi környezet védelmére, szeretetére, a környezettudatos életvitelre*.

Az anyanyelvi nevelést, a kommunikáció fejlesztését kiemelten kezeljük. A beszéd az önkifejezés eszköze, ezért tarjuk fontosnak az anyanyelvi nevelésben a szókincsbővítést, a sajátos nyelvi formák használatát, a nyelvtanilag helyes beszédet. Az anyanyelvi fejlesztés csak akkor eredményes, ha figyelembe veszi az óvodás korú gyermek életkori sajátosságait: érzelmi kötődés, játékoság, mozgásigény, az ismeretek többoldalú megközelítése különböző érzékszervek segítségével. Mivel nagyon sok a beszédhibás gyermek, fontosnak tartjuk azoknak a gyakorlatoknak játékos alkalmazását, melyek a beszédszervek megerősítését segítik elő (helyes légzés, fújó, szívó, nyelv, ajak gyakorlatok,)

A nevelőtestület teljesen egységes véleményen van, hogy a **Komplex prevenció program** koncepciója megfelel az itt folyó nevelőmunka alapjának. A bemutatottak alapján célunk egy olyan nevelési program működtetése, mely a mozgás- és percepciófejlesztés – mint a prevenció és a felzárkóztatás eszköze—segítségét ad a jól szervezett, tudatos, célzott fejlesztőmunkához.

Felméréseink, és a bevételek vizsgálat eredményei is azt mutatják, jó úton járunk, további feladatunk a minőségi munka javítása.

2.2. Az óvoda szociokulturális környezete

Helyi nevelési programunk elkészítésekor alaposan tanulmányoztuk a hozzánk járó gyermekek szociokulturális helyzetét, környezetét. Többségük hátrányos helyzetű családból érkezik, 77% cigány származású. A szülők iskolázottsága alacsony, ezért sok a munkanélküli, vagy alkalmi munkából élő, **gyermekünk 70%-a kap rendszeres gyermekvédelmi támogatást. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya kb. 30%.**

A családok régi bérházak zsúfolt kis lakásaiban élnek, melyek levegőtlenek, egészségtelenek, nem kevés a légúti betegségben (krupp, asztma) szenvedő gyermek. Mozgáslehetőségük csecsemő és kisgyermekkorban igen korlátozott, ezért óvodába lépéskor önállóságuk, mozgás-, percepció- és beszédfejlődésük megkésett. A részképesség-hiányok, a differenciált személyiségfejlesztés, a felzárkóztatás problémája vezetett el bennünket arra, hogy a nevelőtestület egyöntetű döntése után –az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja alapján – Porkoláb Dr. Balogh Katalin nevével fémjelzett **Komplex Prevenció Óvodai Programot** adaptáljuk.

2.2. A program megvalósulásához szükséges feltételek:

Személyi feltételek:

A személyi feltételeink jók, jelenleg minden álláshely betöltött. A négy csoportban a törvényi előírásoknak megfelelően 8 pedagógus, 1 fejlesztőpedagógus és az óvodavezető dolgozik.

Az óvónők szakmai felkészültsége jó. Programunk sikeres alkalmazásához szükséges a fejlesztőpedagógusi végzettség. Jelenleg 5 kolléganő rendelkezik ezzel, hatékonyan kamatoztatva tudását mindennapi nevelő munkájában, 1 kolléganő képzése folyamatban van. Távolati célunk, a fejlesztőpedagógusi szakvizsga megszerzése minden pedagógus esetében.

A differenciált egyéni képességfejlesztés 3 homogén, és 1 vegyes életkorú csoportban történik.

A vegyes csoportot a nagycsoportban maradók, valamint azok a tanköteles korú gyermekek alkotják, akik addig nem jártak óvodába, s ez a csoport fogadja a nevelési év folyamán beiratkozó gyerekeket is.

A tevékenységek szervezése egyéni, illetve kisebb csoportos formában történik, így lehetővé válik az egyes gyermekek fejlődésének viszonylag szoros követése, segítése, az egyénre szabott fejlesztése.

A gyermekek egyéni fejlesztését fejlesztőpedagógus segíti, elsősorban a kognitív képességekre koncentrálna. Nagyobb lemaradás esetén –elsősorban nagycsoportosokkal –a csoportból kiemelve, egyénileg foglalkozik velük.

Az idegrendszeri érettség hiányosságainak korrekciója érdekében kétféle mozgásterápia támogatja a speciális mérési eredmények alapján rászoruló gyermekeket: az alapozó terápiát egyéni fejlesztési formában, TSMT-II terápiát 2 csoportban működtetünk.

5 teljes munkaidős dajka foglalkoztatásával, *lépcsőzetes munkaidő beosztással lehetőségünk van arra, hogy a délelőtti folyamán minden csoportban a dajka is segítse az óvodapedagógus munkáját.* A technikai dolgozók közül 4-en szakképzettek, célunk, hogy ezt a színvonalat tartani tudjuk.

Munkánkat egy ügyintéző és egy karbantartó, gondnok segíti.

Logopédus heti 1x4 órában foglalkozik a beszédhibás gyermekekkel. Sok a megkésett beszédfejlődéssel, s részképesség hiányokkal hozzánk érkező gyermek, így ez az idő kevésnek bizonyul eredményes fejlesztésre.

Intézményi szakmai munkaközösséget működtetünk, melynek fő feladata a helyi program bevalásának, hatékonyságának folyamatos vizsgálata, egymás munkájának segítése, jobb megismerése, a szakmai megújulás, megerősödés, az óvónő-dajka együttműködés folyamatos fejlesztése.

Az óvodai élet minden területén az összehangolt együttműködés a cél, ezért az átfedési idő alatt több felnőtt jelenléte biztosítja a gyermekek differenciált egyéni fejlesztését, tapasztalatszerzését. Minden csoportnak állandó dajkája van, aki ismeri az odajáró gyermekeket, szüleiket, így sikeresebb az együttműködés.

A nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, munkájára jellemző a *gyermekszeretet, a pedagógiai optimizmus, a gyermek-központúság, a mély empátia készség, elfogadó nevelői attitűd, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.* Mindannyian törekszünk olyan légkört teremteni, ahol a gyermekek, és az itt dolgozók is jól érzik magukat.

Az óvodánkban megvalósuló pedagógiai munka eredményességének, színvonalának, s az ezt szolgáló működési folyamatok hatékonyságának folyamatos felülvizsgálata a minőségirányítási team feladata. Ezek folyamatos fejlesztése, a partnerközpontúság, az önkorrekciónak a testület elkötelezett.

Akkor mondhatjuk sikeresnek magunkat a humánerőforrás fejlesztése terén, ha a rendelkezésre, álló erőforrásra építve biztosítani tudjuk a szervezet minőségi működését, ha valamennyi munkatárs mindent megtesz azért, hogy partnereink elégedettek legyenek.

Nevelőtestületünk törekszik szülőkkel való jó kapcsolat alakítására, a lehetőségek folyamatos bővítésére, a meglévő kapcsolattartási formák eredményesebb működtetésére. Ehhez kértük a szülők javaslatait, a szülői szervezet szorosabb együttműködését, az óvoda nyitottabbá válása a mindennapokban, az ünnepeinkben, az ünnepi készülődésben, közös rendezvények szervezésében csoport és óvodai szinten.

Tárgyi feltételek:

Intézményünk belső Józsefváros „legproblémásabb” részén található. Jó a megközelíthetősége mind a Mátyás tér, mind a Kálvária tér felé könnyű tömegközlekedési eszközt találni. 1954-ben épült, egy emeletes, három lépcsőházas épület, négy foglalkoztatóval, mindegyikhez külön-külön szociális blokkal.

A 4 csoporttal működő óvodának jó az elrendezése, minden csoportszobához gyermeköltöző, mosdó, WC tartozik. A csoportszobák ablaka az óvoda növényekkel teli zárt kertjére néz, védve a gyerekeket a Dankó utca zajos forgalmától, szennyezett levegőjétől. Termeink tágasak, világosak, sok zöldnövényvel, otthonos berendezésével sokféle tevékenység lehetőségét kínálják az idejára gyermekeknek. Játékaink csoportra és egyénre szabottak, minőségben megfelelnek a kor követelményének. Választott programunk céljainak megvalósításához a mozgásfejlesztő eszközök és képességfejlesztő *játékok beszerzése* kapott prioritást, *melyek mind a fejlesztő, mind pedig a szabad játékban lehetőséget ad a gyermeki személyiség kiteljesedésére.* Változatlan cél a játékok, eszközök, bútorok korszerűsítése, szinten tartása. Megválasztásuknál elsődleges szempontjaink a minőség, a gyermek centrikusság, a tartósság, és az esztétikum.

Modern világunkban elengedhetetlen a számítógép használata. A Cigány Kisebbségi Önkormányzat és az IBM jóvoltából a nagycsoportban és a vegyes csoportban egy-egy számítógép áll a gyermekek rendelkezésére, játékként való használata a fejlesztés egyik eszköze.

Nagy hiányossága az óvodának, hogy **nincs tornaterme**, így a testnevelési foglalkozások szervezése külön problémát jelent.. Mozgásfejlesztő eszközök tekintetében viszont igen jók a feltételeink, minden csoportnak önálló eszközkészlete van, amit a játékidőben a gyermekek szabadon használhatnak, figyelembe véve a baleset megelőzést. Mozgásfejlesztő eszközeink elsősorban a nagy- és finommozgás, az egyensúlyérzék és a finommotoros koordináció fejlesztését szolgálják.

A szülők fogadása egyéni esetben az óvodavezető irodájában történik.

Az óvodára jellemző tisztaságon és renden túl, próbáljuk környezetünket esztétikusan, természetes anyagokból készült tárgyakkal díszíteni, annak érdekében, hogy biztosítsuk a szép, otthonos, meleg, elfogadó légkört árasztó környezetet.

Óvodánk udvara –263 négyzetméteres zárt terület—az évek során megújult, oázisként szolgál az idejára gyermekeknek Növényzetének sokszínűsége, gondozottsága megfelelő környezetet biztosít a szabad levegőn történő játékokra. Az udvar terepviszonyai, a változatos, tudatosan megválasztott játékeszközök mozgásfejlődésükhöz nyújtanak játszólehetőséget. Sikeres esztétikus, nagyméretű, fából készült mozgásfejlesztő játékokat –mászókákat, hintákat, csúszdákat –beszerezni. Jó idő esetén az *udvari játékeszközök biztosítják a spontán, szabadon választott, tartalmas tevékenykedés, és a mozgásfejlesztés lehetőségét,* s ezzel programunk minél hatékonyabb megvalósulását.

Tekintettel arra, hogy az épület elmúlt 50 éves, a folyamatos karbantartásra egyre nagyobb gondot és összegeket kell fordítani.

3. Az Alapprogram irányelveinek helyi értelmezése

Az óvodai nevelés célja a Köznevelési törvényben és az Óvodai nevelés országos alapprogramjában meghatározottak alapján

- *a gyermek sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítése, a teljes személyiség kibontakoztatása az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével*
- *az önálló emberi élethez, ismeretben, akaratban egyaránt hatékony életvitelhez szükséges képességek fejlesztése, megalapozása.*

Alapelvek:

- *a gyermek személyiségének elfogadása, tiszteletben tartása, szeretete és megbecsülése*
- *a gyermeki személyiséget bizalom övezi*
- *szeretetteljes gondoskodás*
- *a személyiség fejlesztés során olyan a gyermeki személyiséghez igazodó pedagógiai intézkedések, módszerek alkalmazása, melyek lehetővé teszik a gyermek egyéni képességeinek, készségeinek kibontakoztatását, szükség szerint a hátrányok csökkentését*
- *minden gyermek egyenlő eséllyel részesül színvonalas nevelésben*
- *a gyermeket különleges védelme, jogainak tiszteletben tartása*
- *a családi nevelés elsődlegességének tiszteletben tartása, mely mellett az óvoda kiegészítő, támaszt nyújtó szerepe a hangsúlyos*
- *kisebbségi önazonosság megőrzése, ápolása*

Az óvodai nevelés mindezek érdekében gondoskodik:

- ♦ *a gyermeki szükségletek kielégítéséről*
- ♦ *az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről*
- ♦ *testi, szociális, értelmi képességek egyéni és életkor specifikus alakításáról*
- ♦ *a gyermeki közösségben végezhető sokszínű, az életkornak és fejlettségnek megfelelő tevékenységekről, különös tekintettel a szabad játékra*
- ♦ *a tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek képességeihez igazodó műveltség tartalmak közvetítéséről*
- ♦ *a gyermek egészsége fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi és tárgyi környezetről*

Az óvodai nevelés feladata az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- *az egészséges életmód szokásainak kialakítása*
- *az érzelmi az erkölcsi és a közösségi nevelés biztosítása*
- *az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása*
- *az anyanyelvi nevelés megvalósítása*

4. Komplex Prevenációs Óvodai Program nevelési, pedagógiai céljai

A Komplex Prevenációs óvodai Program épít a hazai tradicionális nevelési értékekre (Óvodai nevelés Országos alapprogramja, óvodakép-gyermekkép) ötvözve azokat a korszerű fejlődés és nevelés-lélektani, neurológiai, gyógypedagógiai eredményekkel.

A Komplex Prevenációs óvodai Program fejlődés és nevelés-lélektani megalapozottsága révén **fő feladatának** tekinti - a 3-7 éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének (érési jellemzőik) szem előtt tartásával

- az egészséges harmonikus személyiségfejlesztést, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi érettség kialakítását,
- az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzését, az óvodai nevelési feltételek sajátos megszervezésével.

A jelzett területeken történő **fejlesztés értelmezésünk szerint:**

a gyermek érési folyamatához igazított, életkori sajátosságainak megfelelő, ahhoz messzemenően illeszkedő eszközökkel történő támasznyújtás, amely az éppen fejlődő szomatikus és pszichés funkciók kibontakoztatásához biztosít szociális és tárgyi környezetet.

Ebben meghatározó a 3-7 éves kor alapvető sajátossága: az érzelmi biztonság alapszükséglete, az érzelemvezérelt megismerés, az élmény fonalán haladó gondolkodás.

A testi-lelki szükségletek kielégítése a gyermekek alapvető joga, melyre programunk messzemenően törekszik.

4.1. Helyi sajátosságainkból adódó célok, prioritások

- ✿ egészséges, környezettudatos életmód, életvitel iránti igény megalapozása
- ✿ *célzott, egyénre szabott, eltérő fejlődési ütemhez igazított mozgás- és percepciófejlesztéssel a képesség- és részképesség hiányosságok prevenciója, korrekciója*
- ✿ *szókincsük bővítésével, beszédszerveik és beszédképességük fejlesztésével a kiejtésben és nyelvtanilag helyes, igényes beszéd megalapozása*
- ✿ *önmaguk és társaik értékeinek, különbözőségeinek elfogadásával identitástudatuk és különbözőség tolerálásának megalapozása, figyelembe véve, hogy a nemi sztereotípiák erősítésének tudatos kerülése elősegíti a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását*
- ✿ a hátrányos helyzetből, szociokulturális háttérből adódó esélyegyenlőtlenségek mérséklése, a hátrányok csökkentése
- ✿ a tehetséges gyermekek felismerése, esélyegyenlőségük biztosítása a differenciált fejlesztés lehetőségének megteremtésével
- ✿ *a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálásával esélyegyenlőségük biztosítása*
- ✿ *a nemzetiséghez tartozó, valamint a migráns gyermekek személyiségfejlesztésében az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének, valamint a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségének, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmének biztosítása*

Feladataink:

befogadó, az önálló gyermeki személyiséget támogató, eltérő fejlődési ütemükhöz igazított fejlesztést nyújtó óvodai nevelőmunka biztosítása

- ☼ tapasztalatszerzés lehetőségeinek sokszínűségével, tágabb környezetben való mozgástér biztosításával (élménynyújtás) ismereteik bővítése, kultúraátadás
- ☼ egészséges életvitel kialakítása a tisztálkodás, táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés és betegségmegelőzés szokásainak napirendbe épített gyakorlásával
- ☼ mozgásos tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosítása teremben, szabadban egyaránt
- ☼ egyéni fejlesztéssel prevenció, felzárkóztatás
- ☼ a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felkutatása, és óvodai nevelése
- ☼ a körzetünkben lakó 3 éves gyermekek óvodai elhelyezése

Óvodakép

A Komplex Prevenció Óvodai Program a lehetőségek széles skáláját nyújtja a gyermekek egyénre szabott, sokoldalú, komplex személyiségfejlesztésének megvalósítására.

Célunk, hogy a hozzánk érkező gyermekek barátságos, otthonos, ingergazdag környezetben ismerkedhessenek önmagukkal, és az őket körülvevő világgal. Fejlesztőmunkánk akkor igazán eredményes, hatékony, ha felébresztjük tevékenységigényüket, s a tevékenykedéshez olyan élményeket, tapasztalatszerzési lehetőségeket, eszközöket és feltételeket teremtünk, melyek támaszt nyújtanak önmagukhoz képest megvalósuló fejlődésükhöz, az esetleges képességbeli hiányosságok megelőzéséhez, leküzdéséhez. Természetes megnyilvánulási formáik—a mozgás és a játék—valamint az őket körülvevő felnőttek gyermekcentrikus, toleráns, empátiás nevelői attitűdje biztosít megfelelő pedagógiai háttérrel szociális, érzelmi, kognitív, pszichikus képességeik és mozgásfejlődésük számára.

Fejlesztőmunkánk kiemelt területe a mozgásfejlesztés, hiszen mozgásos tapasztalatszerzés közben aktivizálódik percepciójuk, melyek a megismerő folyamatok, kognitív képességek fejlődését segítik. Tudatos, célzott fejlesztéssel kívánjuk megelőzni a potenciális tanulási zavarok kialakulását. Különösen fontosnak tartjuk ezt azért is, mert az óvodánkba érkező gyermekek jelentős része hátrányos helyzetű, zsúfolt kis lakásokban élő családokból érkezik, beszédfejlődésük megkésett.

Ezekhez igazodva biztosítjuk a gyermekek személyiségéhez és egyéni képességeihez igazodó fejlődésének, nevelésének optimális feltételeit. Pedagógiai módszereink, a nevelés, fejlesztés eszközei, tevékenységrendszer közvetlen segítik a kisiskolás korba való átlépéshez szükséges belső pszichikus feltételek, valamint a környezettudatos magatartás kialakulását.

Az óvoda kiemelt figyelemmel van a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iránt, szorgalmazza, hogy rendszeresen járjanak óvodába a hátrányok csökkentése érdekében, ahol fejlődésük biztosítottá válik.

A nemzetiséghez tartozó és hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését és társadalmi integrálását.

Gyermekekép

Alapelvünk, hogy a gyermek egyedi és önálló személyiség, ennek megfelelően szükségletei, igényei, érdeklődése, fejlődésének üteme sajátos, személyiségéből fakadó, fejlődését genetikai adottságok, az érés törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti

hatások együttesen határozzák meg. Célunk, hogy gyermekeink személyiségének kiteljesedését a belső aktivitás, tevékenységigény motiválja. Igényeinek, szükségleteinek, érdeklődésének kielégítéséhez keresse a tevékenykedés, a megismerés lehetőségeit, mely hosszú távon az igényes életvitel, a tudásvágy alakulását alapozza meg. Legyen befogadó, nyitott az őt körülvevő világra, a körülötte élő gyerekek, felnőttek felé. Társaival törekedjen a jó kapcsolattartásra, fogadja el önmaga, és társai különbözőségeit, megelőzve ezzel az előítéletek kialakulását.

A nevelés folyamatának hatékonysága az abban résztvevők elégedettségén mérhető.

4.2. Az óvodapedagógus szerepe a gyermek személyiségfejlődésében.

- Gyermekekre figyelő, befogadó nevelői munka
- Szoros érzelmi kapcsolat kialakítása a gyermekkel, amely jó közérzetet nyújt a gyermek számára, egyben modell értékű, érzelmi biztonságot nyújt
- Elfogadja a különbséget, a nehezen beilleszkedő, szocializálható gyermeket, nem ad helyet az előítéleteknek.
- Felismeri a tehetséget

Feladatai:

- Személyre szóló pedagógiai hatások
- Értékek hangsúlyozása és elfogadtatása
- Pedagógiai optimizmus tükröződése a kommunikációban
- Gyermekek változó testi – lelki szükségleteinek kielégítése
- Szülők bevonása a gyermekeket érintő nevelési kérdésekbe

Az eredményesség feltételei:

- ✧ *gyermekcentrikus pedagógiai szemlélet, a gyermekek szeretete, a gyermeki személyiség tiszteletben tartása*
- ✧ *empátiás, toleráns pedagógiai attitűd*
- ✧ *a gyermeki személyiségfejlődés fázisainak, jellemzőinek pontos ismerete*
- ✧ *az egyes gyermekek személyiségének, fejlődési jellemzőinek, eltérő fejlődési ütemének, fejlettségi szintjének ismerete*
- ✧ *a tevékenykedés, megismerés, tapasztalatszerzés lehetőségének megteremtése*
- ✧ *egyéni szabott, tudatos, célzott fejlesztés*
- ✧ *mindezek figyelembe vételével a fejlődést segítő, motiváló hatású környezet biztosítása*
- ✧ *helyi igényeknek is megfelelő nevelési célok kitűzése*
- ✧ *helyi nevelési célok elfogadása, megvalósítása*
- ✧ *a megvalósulás folyamatainak összehangolása*
- ✧ *kapcsolattartás, együttműködés a szülőkkel*

4.3. A program megvalósításának eredménye

Célunkat akkor érjük el, ha az alább megfogalmazott sikerkritériumokat teljesítjük, feladatainkat ezeknek rendeljük:

Elégedett a szülő:

- ☺ ha látja, hogy gyermeke jól érzi magát az óvodában,
- ☺ ha gyermeke életkorának, egyéni képességeinek megfelelően fejlődik,
- ☺ ha a nevelés folyamatában partnerként számítanak együttműködésére,
- ☺ ha gyermeke fejlődésének alakulásáról igényeihez mértén tájékoztatják.

Elégedett az óvodapedagógus:

- ☺ ha – a lehetőségekhez mértén – adottak a színvonalas pedagógiai munka feltételei,
- ☺ ha a HOP alapján maga választja meg a módszereket, melyek pedagógiai tevékenységét eredményessé teszik,
- ☺ ha lehetősége van a folyamatos szakmai fejlődésre,
- ☺ ha szakmai felelősségével egyenes arányban részt vesz a pedagógiai munka hatékonyságával, a gyermekek érdekeit szolgáló partnerközpontú működéssel kapcsolatos kérdések megválaszolásában, problémák megoldásában, döntések előkészítésében.

Elégedett a nevelőmunkát segítő dolgozó:

- ☺ ha munkáját segítő szándékkal, a gyermekekért végzi,
- ☺ ha – a lehetőségekhez mértén – adottak a lelkiismeretes munkavégzés feltételei,
- ☺ ha munkáját megbecsülik, elismerik.

Elégedett a fenntartó:

- ☺ ha az óvoda működését a helyi társadalmi környezet igényei alapján, a gyermekek érdekeihez igazítja,
- ☺ ha a lakosság körében végzett, oktatással kapcsolatos közvélemény-kutatás eredménye elégedettséget tükröz,
- ☺ ha az általa biztosított feltételeket, lehetőségeket az óvoda törekszik gazdaságosan, célszerűen felhasználni, s erre más finanszírozási lehetőségeket is keres,
- ☺ ha az óvoda működése a mindenkori előírásoknak megfelelő.

Elégedett a gyermek:

- ☺ *ha környezetében jól érzi magát, ahhoz és az őt körülvevő emberekhez érzelmileg kötődik,*
- ☺ *ha motivált, játszik, tevékenységigénye belső aktivitásból fakad,*
- ☺ *ha szabadon tevékenykedhet, tudásvágyát igényeinek megfelelően kielégítheti,*
- ☺ *ha toleráns légkörben autonómiáját, egyéni elképzeléseit szabadon megvalósíthatja,*
- ☺ *ha ismeri önmaga értékeit, különbözőségeit, s azokat elfogadja,*
- ☺ *ha az őt körülvevő közösségben helye, szerepe van, annak elfogadott, aktív tagja, s ahol társas szükségleteit kielégítheti.*

Az eredményesség mércéje a partnerek elégedettsége, a pedagógiai hozzáadott érték

5. Általános feladataink a harmonikus személyiségfejlesztésben

5.1. Pszichoszociális fejlesztés

Elsődleges színtere a család – nevelésünk messzemenően támaszkodik a családi nevelésre, törekszünk a szoros együttműködésre.

Másodlagos szocializációs szintér az óvoda. Felvállalja a 3-7 évesek pszichoszociális fejlődésének tudatos, szakszerű irányítását.

Az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

Célja:

- kiegyensúlyozott, nyugodt, belátásra képes, önálló döntéseket hozni tudó gyermekek nevelése,
- alapvető erkölcsi normák, tulajdonságok kialakítása, melyek szükségesek az együttéléshez.
- *érzelmi biztonságot adó, derűs szeretetteljes légkörben, kiegészítve a családi nevelést.*
- *társas kapcsolataiban sikeresen működő gyermekek nevelése*
- *önmaguk és társaik értékeinek, különbözőségeinek elfogadásával identitástudatuk és az etnikai önazonosság tolerálásának megalapozása*

Feladata:

- érzelmi biztonságot és állandó értékrendet nyújtó szeretetteljes, családi és kiegyensúlyozott légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig
- szokás és normarendszer kialakítása, törekedve az értelmes korlátokra, amelyek segítik a gyermek önállósodását és konfliktushelyzeteinek egyedüli megoldását, amely a gyermek fejlettségéhez alkalmazkodik és teret enged az önkifejező törekvéseknek
- interperszonális kapcsolatok pozitív erősítése
- erkölcsi érzelmek megalapozása- segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség, együttérzés, olyan légkör teremtése, ahol minden gyermek megtalálja azt, amiben sikerei vannak, és biztonságban válhat egyéniséggé.
- A közösségi élet szabályainak betartásával a gyermek reális én-kép kialakulásának segítése
- A gyermek társas szükségleteinek kielégítése

A fejlesztés területei:

Interperszonális kapcsolatok alakítása

Eredményes gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt kooperáció, s az ezekhez szükséges érzelmi igények, a kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás igényének megalapozása

Énkép-önismeret-önértékelés fejlesztése

A gyermek természetes meg nyilvánulásaira és teljesítményére adott konkrét és pozitív megerősítések által az önértékelés, az önálló helyzetmegoldás, hatékonyság, az önérvényesítés egyensúlyának megtapasztalása

Új attitűdök, értékek, normák alakítása

Az egymásra figyelés, alkalmazkodás, segítőkészség, összpontosításra, erőfeszítésekre való képesség, a belső aktivitás, az igényesség, az érzelmek felismerésének, kifejezésének és kontrolljának erősítése

Az erkölcsi értékek alakítása

A jó-rossz megkülönböztetése, az őszinteség, igazságosság, felelősségvállalás, különbözőség tolerálásának, gyengébbek segítségének érzelmi átélése, értelmezése

Az óvodapedagógus feladata:

- *biztosítson kiegyensúlyozott nevelői légkört, ahol a gyermek biztonságban próbálhatja önmagát, ismeretei alkalmazását*
- *biztosítson egyenlő esélyeket egyéni bánásmóddal a nehezen beilleszkedő gyermekek számára.*
- *működjön együtt az óvoda összes dolgozójával*
- *a mindennapokban jó helyzetfelismeréssel megfelelően kezelje a konfliktusokat, a gyermek használhassa a már elsajátított ismereteit, kapcsolati technikákat*
- *a gyermekközösségbe való beilleszkedést egyéni bánásmóddal segítse*
- *közös tevékenységek, játék során biztosítsa a társas kapcsolatok alakulását*
- *gyermek-gyermek viszonylatában egymás megismerésére, elfogadására, a különbözőségek megismerésére törekedjen*
- *törekedjen a gyermek- felnőtt kapcsolatban a feltétlen segítséget adó felnőtt elfogadására*

Akkor mondhatjuk sikeresnek magunkat, ha:

- **szociálisan önálló, önfegyelemre képes**
- **alapvető udvariassági szabályokat ismer a gyermek**
- **magatartása már kevésbé indulatvezérelt**
- **konfliktushelyzetekben képes önálló döntéshozatalra**
- **kitartó, feladat- és szabálytudata kialakult**
- **megkezdett munkáját befejezi**
- **képes a belátásra**
- **ismeri és érti az óvónő metakommunikatív jelzéseit**
- **érdeklődik társai és a felnőttek iránt, elfogadó**
- **együttműködésre képes,**
- **örül a közösség sikerének**
- **szívesen tevékenykedik a csoport érdekében**
- **segítőkész, ha ennek szükségét látja**
- **elfogadja saját és társai különbözőségeit**

5.2. Kognitív szféra fejlesztése

A kultúraátadás hatásrendszerében, spontán szerzett ismereteik, tapasztalataik rendszerezése, célirányos bővítése során fejlődnek a gyermek megismerő, kognitív képességei, ez valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósul.

Feladata: spontán és tervezetten szervezett ismereteiknek –a meglévő tapasztalatokra is építve –rendszerezése, bővítése, a különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, valamint az értelmi képességek (észlelés, érzékelés, emlékezet,figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) és a kreativitás fejlesztése, és ezek fejlődését elősegítő, ösztönző környezet biztosítása

- egyre pontosabb, valósághű észlelés
- figyelemösszpontosításra való képesség
- gazdag képzeleti működés
- reprodukív emlékezet,
- problémamegoldó és kreatív gondolkodás,
- az alakuló fogalmi gondolkodás fejlesztése

5.3. Testi nevelés

A testi nevelés átfogó tevékenység és feladatrendszerét elsősorban a gondozás és a mozgás által valósítjuk meg. *Egészséges életmódot erősítő tevékenység, minden gyermek számára biztosított. A gondozás elsősorban az óvodapedagógus feladata, folyamatos odafigyelésével biztosítja a gyermekek jó közérzetét.*

Sokirányú gondozási tevékenységgel biztosítható a gyermek komfort érzete, jó szokásainak kialakítása.

A gyermek legalapvetőbb természetes megnyilvánulási formája a mozgás is csak akkor lehet fejlesztő hatású, ha azt a gyermek kellemes, nyugodt, biztonságos környezetben, jó közérzettel, örömmel végzi. Fő feladatunk a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgás megszerettetése, testi képességek, fizikai erőnlét, a *társra figyelés képességének* fejlesztése.

5.4. Iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése- prevenciója

Az észleléses és finommotoros struktúrák fejlődésének szenzitív szakasza 3-7 éves korra tehető, s az iskolai élethez szükséges készségek, képességek kialakulását előfeltételezi.

Az óvodai nevelés során lehetőség nyílik e képességek fejlesztésére, esetleges hiányosságaik, zavarai megelőzésére, korrekciójára. Ezek a folyamatok az egyes nevelési területek feladataiba integrálva, indirekt nevelési módszerekkel realizálódnak.

5.4.1. A fejlesztés típusai

Prevenciós fejlesztés

Céja:

az iskolai élethez szükséges estleges képesség- és részképesség-hiányosságok megelőzése

Megvalósulhat, mint

az óvodapedagógus nevelési folyamatokba ágyazott célzott, tudatos, életkori és egyéni sajátosságokra alapozott –csoportos, mikrocsoportos, vagy egyéni –fejlesztő tevékenysége.

Korrekción fejlesztés

Célja:

már meglévő képesség- és részképesség-hiányosságok korrekciója, felzárkóztatás az iskolai tanulási zavarok megelőzése érdekében.

Megvalósulhat, mint

- az óvodapedagógus nevelési folyamatokba ágyazott, célzott, tudatos egyénre szabott fejlesztő tevékenysége,
- a fejlesztőpedagógus csoporttól független, célzott, tudatos egyénre szabott fejlesztő tevékenysége

5.4.2. A fejlesztő program sajátos értelmezése:

Mozgásfejlesztés

Célja:

- a személyiség fejlődésének elősegítése
- a gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényének kielégítése, a mozgás megszerettetése,
- rendszeres mozgással egy egészséges életvitel kialakítása.
- mozgástapasztalatok bővítése, az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése

Helvi sajátosságainkból adódó cél:

mozgásos tevékenységigény belülről jövő, mozgásörömből fakadó aktivizálása

A mozgásfejlesztés főbb feladatai:

- a nagymozgások pontosítása, finomítása, a nagymozgások tempójának, ritmusának, irányának egyre tudatosabb kontrollálása
- a mozgás finomítása, koordinálása
- a finommotorika fejlesztése az írásmozgáshoz szükséges differenciált és koordinált izomműködésnek, a szem-kéz koordinációjának kialakításán keresztül.
- a testrészek differenciált megismerése a testrészekkel végzett mozgásokon keresztül.
- a testséma kialakítása, a különböző és egyre finomodó mozgásokon keresztül a test „feltérképezése”
- a test alapkoordinátáinak—függőleges-vízszintes, elülső-hátulsó—zónáinak kialakítása és tudatosítása az arra irányuló mozgásos feladatok gyakorlásával.
- az oldaliság (lateralitás) alakítása, az egyensúly, a függőleges középvonal /testtengely/ egyensúlyának az elsajátítása mozgás közvetítésével, speciális mozgásos feladatok gyakoroltatásával.

- a percepció, a pszichikus képességek aktivizálása mozgásos tapasztalatszerzés során
- a különböző terek, formák, méretek motoros alakítása, bemozgása, a tér motoros explorálása: alapvető téri irányok megismerése saját testhez
- viszonyítottan, különböző testrészekkel végzett mozgások közvetítésével.
- keresztmodalitások erősítése
- a hallott - auditív és bemutatott - vizuális minták motoros visszaadása, a mozgásos feladatok elvégzése során, a vizuális minták mozgásos reprodukálása, bemozgása.
- mozgásos feladatok elvégzése során az auditív, vizuális és verbális rövid idejű emlékezet fejlesztése.
- a mozgással, testsémával és percepcióval kapcsolható kifejezések beépülése a gyermek szókincsébe
- a mozgásos tevékenység állandó kísérőjeként a verbális tudatosítással a képzeti séma közelítése a szimbolikus megismeréshez
- sok gyakorlással a mozgáskészségek alakítása, nagymozgások, egyensúlyérzék, koordinációs képességek, finommozgás, finommotorika fejlesztése
- testi képességek, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, fizikai erőnlét fejlesztése
- mozgáskultúra fejlesztése
- a mozgásos tapasztalatszerzés során a percepció fejlesztése

Helvi sajátosságokból adódó feladat:

- a hiányzó mozgásos tapasztalatok megszerzése
- tudatos, célzott, a hiányzó mozgástapasztalatok megszerzésére irányuló fejlesztés
- a mozgásos kultúra alakítása, finomítása
- elegendő mozgáslehetőség biztosítása egész nap folyamán a gyermekek szociális körülményeiből adódó hátrányok kompenzálására

Eredményességének feltétele az óvodába lépéstől az óvodáskor végéig tartó célzott fejlesztés, valamint a mozgás, a percepció, a pszichikus funkciók fejlődési fázisainak pontos ismerete és összekapcsolása az adott csoport, gyermek életkori, érési sajátosságaival, fejlődésének ütemével. Fontos, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően gyakorolhassák a megfelelő mozgásokat, s hogy differenciált, képességeiknek megfelelő feladatadással segítsük őket. Mozgáskedvük megőrzését megfelelő motiváció, inspiráló, biztonságos környezet kialakításával, s a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítésével segítjük elő. Az eszközök megválasztásánál figyelembe vesszük életkori és egyéni fejlettségi szintjüket, a csoport összetételét, valamint a tevékenységekhez kapcsolódó szabályok ismeretét, elsajátítását.

A mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük: az aktív nagy mozgásoktól kezdve a finom-motoros manipulációig, mindent magába foglal és az egész személyiség fejlődését segíti.

Fejlesztendő területek:

Mozgásfejlesztés

Nagymozgások fejlesztése

Célzott testmozgásokkal, amelyeknél a mozgások tempója, ritmusa iránya változik

1. Járás

- a.) kis és nagy lépésekkel,
- b.) különböző irányokba fordulással,
- c.) változó szélességű sávok, vonalak között,
- d.) különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával.

2. Futás

- a.) különböző tempóban, majd közbeni tempóváltással,
- b.) különböző irányokban, majd közbeni irányváltatással,
- c.) változó szélességű sávok között,
- d.) különböző tárgyak megkerülésével, átugrásával, átlépésével.

3. Ugrás

- a.) „távolugrás” (páros lábbal szökdelés) ugrás előre, hátra,
- b.) „magasugrás
- c.) ugróiskola, kicsiknél a legegyszerűbb formában,
- d.) különböző alakzatú térbe beugrás-kiugrás (kör, négyszög, stb.),
- e.) szökdelés egy lábon, oldalirányba szökdelés.
- f.) mélyugrás.

4. Csúszás-kúszás, mászás

- a.) különböző tempóban
- b.) különböző irányokba, majd irányváltatással,
- c.) különböző szélességű és formátumú helyeken és tárgyakon (mászóka, fa),
- d.) különböző tárgyak megkerülésével, átmászásával.

Egyensúlygyakorlatok

- 1. Állás: a.) állás lábujjon - sarkon állás
b.) állás fél lábon
- 2. Egyensúlyozó járás: padon, földre helyezett szivacson, stb.
- 3. Kúszás egyenes padon
- 4. Body Roll hengergyakorlatok, különböző sportok, (roller, bicikli, korcsolya,
- 5. Forgások, fordulatok, testhelyzet változtatások.

Szem-kéz koordináció fejlesztése

- 1. Célba dobás változó nagyságú körbe, változó távolságról, különböző tárgyak fölött (szék, stb.)
Eszközcúsztatás két vonal közé,
Dobás vízszintes és függőleges célra.
- 2. Karikadobás változó irányokba, vízszintes, függőleges célra, változó távolságról.
- 3. Labdajátékok: dobás és elkapás nagyobb majd kisebb labdákkal változó távolságról, labda célba ütése bottal.

Szem-láb koordináció fejlesztése

- 1. Ugrókötéllal: kötél fölött átugrás, változó magassággal.
- 2. Karikába különböző lábakkal belépés, kilépés, beugrás, kiugrás.
- 3. Járás sávokban, vonalon, különböző alakzatban, akadályok átlépésével.

4. Lábbal különböző formák rajzolása, alkalmi felületen, homokba, padlóra, stb.
5. Ugróiskola, egyszerűbb és nehezebb formában.
6. Függeszkedés: kézzel-lábbal fogás, tovahaladás.

Finommotorika fejlesztése

1. Gyurmázás (elsődlegesen az anyag tapintásos megtapasztalása, tetszés szerinti formák, alakzatok kialakítása).
2. Építőjátékokkal építés (összerakás, kirakás, eleinte minél nagyobb elemekkel, majd fokozatosan kisebbekkel).
3. Papírhajtogatás - papírfűzés, mintaalakítás.
4. Puzzle játékok összerakása, fokozatosan növekvő elemszámokból.
5. Mintakirakás, egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig.
6. Vágás, előrerajzolt mintákkal, kevésbé bonyolult formától a nehezebbekig.
7. „Papír-ceruza” feladatok
8. Kézi szerek, hangszerek fogása, használata

Akkor mondhatjuk magunkat eredményesnek ha:

- a gyermek ismeri, és szívesen használja a mozgásos tevékenykedés lehetőségeit, helyét, eszközeit, a hozzájuk kapcsolódó szabályokat, s azokat megtartja
- képes a fő természetes mozgások /járás, futás, kúszás, mászás, ugrás, dobás, függés, guruló átfordulás, hossztengety körüli gurulás, egyensúlyozás/ elvégzésére önmagában és feladattal
- mozgásában képes szem-kéz, szem-láb, szem-kéz-láb működését koordinálni
- képes mozgását tudatosan irányítani, mozgásának tempóját, irányát kontrollálni, változtatni
- mozgásos tevékenységekben képes a különböző észleléses, szenzoros és motoros ingereket integrálni
- képes testtengetyének automatikus átlépésére, egyensúlyának megtartására
- képes különböző terek, formák bemozgására
- képes az írásmozgáshoz szükséges, differenciált, koordinált izomműködésre
- Képes kb. 20 perces intenzív mozgásra

Testséma fejlesztés

Testrészek ismerete

1. Önmaga felismerése azonosítása tükörgyakorlatokkal, játékos mondókákkal, jellegzetes külső tulajdonságainak megtanulásával (haj-, szemszín, kicsi-nagy ...).
2. Tevékenységek a testrészek megismerését célozva (célszerű a főbb testrészekkel kezdeni, begyakorolni és csak ezután következzen a testrészek részeinek hasonló módon való begyakorlása).
3. Meghatározott testrészekre koncentráció
 - a.) különböző testhelyzetekben (hason, hanyatt fekve, ülve, állva, térdepelve) megtalálni a megnevezett testrészt, megérinteni és megnevezni, mozgásokat végezni.
 - b.) valamilyen tárgyat megérintve, ráülve, ráállva, átbújva rajta megtapasztalni a különböző testhelyzeteket a testrészek és a tárgyak (környezet) viszonylatában.

A test személyi zónájának alakítása

Lateralitás: az oldaliság belső megéléséhez, beépítéséhez szükséges az egyensúly kialakulása, a függőleges középvonal egyensúlyának az elsajátítására és a jó testtartásra. A lateralitás fejlesztése közvetlenül hat a téri percepció fejlődésére.

1. Az „oldaliság” alakítása
2. A test elülső és hátulsó részeinek megismertetése játékos mozgásos feladatokkal:
3. A test függőleges zónájának megtanítása
4. Az előző (1., 2., 3.) gyakorlatainak elvégeztetése becsukott szemmel.
5. Adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása

Testfogalom

A testrészek tudatos ismerete, a test és testrészek funkcióinak tudatos ismerete. A fejlesztés a testrészek ismerete szerint történik, nagyobb hangsúlyt adva funkcióknak, a nyelvi megfogalmazásoknak.

1. Játékos gyakorlatok: megnevezett testrészekhez megmondani a funkcióját.
2. A funkció megemlézése után felismerni a testrészt: lokalizálni, megmutatni önmagán és másokon, megszámolni.
3. Képen, rajzon felismerni az egyes testrészeket, a hiányzókat megszámolni.
4. Részekből összeállítani az emberfigurát, testrészeivel együtt.

Percepciófejlesztés (észlelésfejlesztés)

Az észlelés pontosabb működését 3-4 éveseknél elsősorban a mozgás és testséma fejlesztésén keresztül érhetjük el. 5-6 éveseknél már célzott, direktebb fejlesztés is szükséges. Mindkét szakasznak természetes velejárója a nyelvi fejlesztés, a látott, hallott, tapintott dolgok nyelvi kifejezésének megtanítása, a szókészlet bővítése.

A tanulási helyzetek többségében a vizuális észlelés összekapcsolódik valamilyen nyelvi (auditív) és motoros tevékenységgel.

Céja:

- Percepciós, szenzomotoros ingerek integrálásával, koordinálásával, gyakorlásával az értelmi struktúrák, pszichikus képességek fejlesztése

Feladata:

- Pontos és differenciált vizuális és auditív észlelés fejlesztése
- Összerendezett, koordinált mozgás, szem kéz összerendezett, célszerű együttmozgásának kialakítása
- A keresztcsatornák együttműködésének fejlesztése
- Rövid idejű vizuális-verbális memória fejlesztése
- Szándékos figyelem, kb. 10 perces figyelemkoncentráció fejlesztése

Vizuális (látás) fejlesztés

Az olvasás elsősorban a jól funkcionáló balról jobbra irányuló szemmel követés és a finom szemmozgás ellenőrzésének függvényeként alakul. Célszerű, hogy a gyermekek gyakorolják a szemmozgás kontrollját.

1. A szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása és erősítése. Mozgó tárgyak követése: balról jobbra, jobbról balra, fel, le, kör, stb.
2. A szem fixációs működésének erősítése
3. A perifériás látás gyakorlására is igen alkalmas, ha a gyermeknek ilyen megfigyelési feladatot adunk.
4. Vizuális zártság-egészlegesség észlelésének alakítása
5. Vizuális időrendiség felismertetése
6. Vizuális ritmus
7. Vizuális helyzet - pozíció felismerése
8. Vizuális memória fejlesztése

Az alaklátás és formaállandóság fejlesztése

1. A lehető legtöbbféle alak-forma-méret motoros kialakítása:
 - a.) Formaalakítás mozgással
 - b.) Padlóra rajzolt különböző alakzatok körbemozgása, végigmozgása
 - c.) Padlóra rajzolt alakzatok, (különböző formák vagy azonos alakzatok más-más méretben) felhasználása különböző mozgásos feladatok elvégzésére.
1. 2. Különböző tárgyak, alakok, formák, méretek felismerése a gyerekek környezetében: azonos megkeresése, párosítási, csoportosítási feladatok
2. Adott vizuális minta kirakása: forma, méret, szín szempontjából különböző minták kirakása
3. Minták rajzolása, festése
4. Részekből különböző alakzatok összerakása.

A tapintásos (sztereognosztikus) észlelés fejlesztése

1. Az alapvető gyurmázási technikák megtanítása
2. Különböző formák, méretek alakítása minta után
3. Különböző formák, méretek megváltoztatása
4. Ritmikus sorminta készítése, minta folytatása

Az említett fejlesztési módoknál fő hangsúly a tapintásos tapasztalatszerzésen van. A vizualitás is jelen van, hiszen a kialakított formát látja is, vizuális benyomásokat szerezhet.

A taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával

- a.) Pusztán tapintással felismerni a tárgyakat
- b.) A tapintással felismert dolgokat párosítani, sorba rendezni, csoportosítani egy-egy minőségi jellemzőjük alapján.

Mozgásos (kinesztetikus) észlelés fejlesztése

1. Behunyt szemmel a gyermek bizonyos mozgásokat végez az óvodapedagógus segítségével
2. Hátára rajzolt formát kell mozgással megismételni, képi formáját felismerni

A térészlelés-térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése

1. Az alapvető téri irányok megismerése saját testrészeinek közvetítésével
 - a.) a két oldal megkülönböztetése
 - b.) a jobb-bal oldalirányok begyakorlása
 - c.) a négy fő iránymező megismertetése
2. Térbeli irányok, viszonyok megismertetése az öt körülvevő tárgyakkal
 - a.) a négy irány gyakoroltatása
 - b.) tárgyak egymáshoz való viszonyának megismertetése: mellette, előtte, mögötte, alatta, felette.
 - c.) függőleges és vízszintes sorok kirakása különböző színekből, formákból.
 - d.) a fentiek segítségével a szögek (sarkok) érzékeltetése.
3. A téri viszonyokat jelentő verbális kifejezések megtanítása

A hallási észlelés (auditív) fejlesztése

A hangzási analízis- szintézis fejlesztése

1. 1. Figyeltessük meg, milyen hangot hallunk mikor egy ember sóhajt, vagy tüsszent, különböző hangok működnek bennük. Figyeljünk a természet hangjaira.
2. 2. Az óvodapedagógus által bemutatott ritmus visszatapsolása vagy kopogása (Kezdetben szabályos ritmusokat használjunk, később szabálytalan ritmusokat.)
3. Ritmusvisszaadás csukott szemmel
4. Azonos hangzókkal kezdődő szavak keresése
5. Azonos szótaggal kezdődő szavak keresése
6. 6. A megadott betűhangokból vagy fonémákból olyan, általuk ismert szó alkotása, amelyek tartalmazzák ezeket.

A keresztcsatornák fejlesztése

1. Vizuális-tapintásos interszenzoros működések fejlesztése
 - a.) tapintással felismert tárgyak keresése vizuális mintákban
 - b.) vizuálisan felismert tárgyat mintául véve keresés tapintással
 - c.) egyre finomabb különbségek felismertetésével gyakoroljuk a kétféle ingermodalitás átfordítását.
2. Vizuális-auditív interszenzoros működés fejlesztése
 - a.) ismert tárgyak, állatok, különböző hangforrások vizuális képének a megszólaltatott hanggal való összekapcsolása
 - b.) a hallott hanganyaghoz hangforrás keresése
 - c.) Auditív memória fejlesztése: dallamtöredék, különböző hangok megismételtetése, majd a hangforrás keresése
3. Vizuális-kinesztetikus interszenzoros működés fejlesztése
 - a.) Bekötött szemmel, a gyerek kezével levegőbe rajzolt forma, vagy a gyermek hátára rajzolt forma felismerése vizuális mintában.
 - b.) Mozgásos élményanyag, forma felismerése vizuális mintában, verbalizálva a formát
 - c.) Vizuális-kinesztetikus megközelítés a későbbiekben a betűk vagy szavak közötti finom különbségek megfigyeltetésére, észrevetetésére is használható.
4. Hallási-tapintásos interszenzoros működés fejlesztése
A gyerek elmondással jellemezi azt a tárgyat, amit tapintás útján felismert és

azonosított,
vagy meg kell találnia tapintás útján azt a játékot vagy alakot, amit egy másik személy jellemez.

5. A szem-kéz koordináció fejlesztése

Verbális fejlesztés

1. A tárgyak megnevezése
A lakásban, az óvodában és a közvetlen környezetben található tárgyak megnevezése:
 - a.) ruházat
 - b.) testrészek
 - c.) cselekvések
2. Térbeli viszonyok
 - a.) irányok
 - b.) helyzet
 - c.) idő
3. Osztályozás:
 - a.) alapformák
 - b.) alapszínek
 - c.) méret, hasonlóság, ellentétesség:

Mivel az említett funkciók intenzív fejlődése az óvodáskorra esik, ezért optimális fejlesztésük is ebben az életszakaszban a legcélszerűbb. Normál fejlődés esetén hatéves korig alakul ki az említett funkciók egyensúlya, működésük összerendezettsége és integrációja.

Akkor vagyunk sikeresek, ha a gyermek képes

- ♦ **alak, forma méret, szín pontos felfogására**
- ♦ **összetartozó részek értelmes egészként való észlelésére (Gestalt-látás)**
- ♦ **megadott formák, színek megtalálására, kiemelésére egy képi környezetből (figura, háttér észlelése)**
- ♦ **adott tárgyak térbeli helyzetének helyes felismerésére, megítélésére**
- ♦ **vizuális információk téri elrendezésére, sorba rendezésére, szekventálására**
- ♦ **hallott (auditív) információk pontos észlelésére, megkülönböztetésére**
- ♦ **adott hangok kiemelésére, adott hangok egymásutániségének felismerésére, hangcsoportok egységbe foglalására**
- ♦ **látott-hallott információk összekapcsolására, motoros visszaadására.**
- ♦ **kb. 10 perces szándékos összpontosításra**

A korcsoportjukat ismétlő gyermekek fejlesztése

Képességfejlesztésüket a Nevelési Tanácsadó véleménye alapján a fejlesztő pedagógus egyéni fejlesztő programot dolgoz ki a fentiek alapján. A fejlesztő pedagógus és az óvodapedagógus

folyamatosan konzultál egymással a gyermek fejlődéséről, melyről a szülő is rendszeres tájékoztatást kap.

5.5. Sajátos nevelést igénylő gyermekek nevelése

Alapító Okiratunk alapján vállaljuk a beszéd fogyatékos, enyhe értelmi fogyatékos, valamint a megismerő funkciók, vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető, vagy organikus okra vissza nem vezethető súlyos és tartós rendellenessége miatt gondozásba vett gyermekek óvodai nevelését.

„A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges gondozást a gyermek életkorától és állapotától függően a szakértői bizottság véleményében foglaltak szerint a korai fejlesztés és gondozás – az óvodai nevelés felkészítő fejlesztés keretében kell biztosítani.” (1993. évi LXXIX törvény, módosított 2003. évi LXV. törvény)

Célja:

a sajátos nevelést igénylő gyermek integrálása a közösségbe, életminőségük javítása

Feladata:

- segíteni beilleszkedésüket, elfogadtatni különbözőségüket, a lehetőség szerint fejleszteni őket
- esélyegyenlőség biztosítása azonos feltételek nyújtásával

Az óvodapedagógus feladata:

- elfogadja különbözőségüket
- minden tőle telhetőt megtesz fejlesztésük érdekében
- megfelelő szakember segítségét igénybe veszi
- a megfelelő feltételek biztosítása
- tudatos önképzés
- tudatos fejlesztési eljárások kidolgozása a gyermek egyéni képességének megfelelően

Akkor mondhatjuk eredményesnek magunkat, ha:

- a sajátos nevelési igényű gyermekek is szívesen járnak óvodába
- a közösségen belül megtalálják helyüket
- örömmel vesznek részt a speciális foglalkozásokon
- a gyermek fejlődése kimutatható

A sajátos nevelést igénylő gyermekek számára is megfelelőnek tartjuk programunkat. A gyermekek érdekében egy óvodai csoportban maximum 2 különböző sajátos nevelési igényű gyermeket integrálunk.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének személyi feltétele:

A gyermekek fejlesztésének és gondozásának feladatait egy fejlesztési évre készített egyéni fejlesztési terv tartalmazza Ezt a megfelelő végzettséggel rendelkező szakember készíti el. (Józsefvárosi Gyógypedagógiai Központ utazótanár segítségével)

Feladatunk egyénre szabott fejlesztési terv kidolgozása a szakemberek segítségével.

A fejlesztési terv tartalmazza:

- **mozgásfejlesztés**
- **finommotorika fejlesztése**
- **testséma fejlesztés**
- **vizuális látásfejlesztés**
- **tapintásos észlelés**
- **térészlelés térbeli viszonyok**
- **alak és formaállandóság fejlesztése**
- **keresztcsatornák fejlesztése**
- **verbális fejlesztés**

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének módjai:

- a sajátos nevelési igényű gyermekek korai fejlesztése, gondozása egyéni foglalkozás keretében 3-5 éves kor között heti 4 óra
- csoportos foglalkozás esetében heti 6 óra
- a fejlesztés és gondozás a nevelési év rendjéhez igazodó
- a fejlesztésbe és gondozásba a szülő is közreműködhet
- a fejlesztés, gondozás szervezője az ellátott gyermekről nyilvántartást vezet

5.6. A fejlesztőpedagógus feladatai:

- az óvónők jelzése alapján a fejlesztést igénylő gyermekek megfigyelése, képességeik felmérése, az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése
- megfigyelések, mérések alapján egyéni fejlesztőprogramok kidolgozása, koordinálás a csoportos óvónőkkel
- az egyéni és mikrocsoportos foglalkozások megtartása
- adminisztráció pontos vezetése a fejlesztő munkáról
- szülő tájékoztatása, együttműködő kapcsolat kialakítása igény szerint
- év végi felmérés a gyermekek fejlődéséről

Akkor mondhatjuk munkáját eredményesnek ha a gyermek

- **örömmel és aktívan vesz részt a fejlesztő foglalkozásokon**
- **önmagához mérten kimutatható a fejlődés**
- **tanköteles korára kialakulnak a tanuláshoz szükséges részképességei**

6. A fejlesztés tartalmi területei

6.1. Egészséges életmód alakítása

Célja:

- *a gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítése,*
- *az egészséges életvitelhez, az egészség védelméhez, edzéséhez, óvásához és megőrzéséhez, a környezet védelméhez és megővéséhez szükséges szokás és szabályrendszer alakítása, belső igénnyé fejlesztése, a környezettudatos magatartás megalapozása.*
- *a gyermek életkorának megfelelő optimális életritmus kialakítása.*

Feladata:

- **a testi-lelki egészség alapvető feltételeinek biztosítása**
- **egészség védelme, óvása, megőrzése; szervezetük edzése**
- **a rendszeres tevékenységek biztosításával a testi szellemi fejlődés feltételeinek megteremtése**

Az egészséges életmódra nevelés területei.

- gondozás
- testi nevelés
- egészségvédelem, edzés

Gondozás: a nyugodt barátságos légkörben megvalósuló gondozási feladatok– **testápolás, öltözködés, kulturált étkezési szokások, pihenés**—a kiscsoportban elsődleges, de a nagyobb csoportokban is kiemelt jelentőségűek. Tisztaság igényének kialakítását fokozatosan érjük el, hogy a gyermek önmagával, ruházatával, sőt környezetével szemben is igényelje a rendet, a tisztaságot.

- Kiemelt feladatunk a **testápolás**, biztosítjuk a rendszeres és szükség szerinti tisztálkodást, arra törekszünk, hogy a gyermeknek váljék igényévé a kézmosás. Ebéd után **fogmosásra is** szoktatjuk gyermekeinket.
- Az egészség megőrzésének feltétele a helyes, réteges **öltözködés**, az időjárásnak megfelelő ruházat teremben, udvaron egyaránt. Az óvónő feladata az öltözködés helyes sorrendjének megtanítása. Szóljanak, ha melegük van, vagy ha fájnak. Ruhájukat összehajtva tegyék a polcra, kabátot akasszák fel a fogasra. Legyen váltóruha az esetleges „balesetek” miatt. Fejlesztési lehetőségek: testséma fejlesztés, verbális fejlesztés.
- **Étkezéskor** lehetőséget adunk arra, hogy új ízeket, ételeket ismerjenek meg, próbálja meg a gyermek önállóan megítélni, mekkora adagot kér. Gyümölcsnapok tartásával a vitaminszükségletükre is figyelünk, ennek fontosságára a szülő figyelmét is felhívjuk. Minden étkezés kulturált körülmények között, szépen terített asztaloknál történik. Étkezéskor az eszközök helyes fogására ösztönözzük a gyermekeket- finommotoros koordináció fejlesztése. Új ízek, illatok, színek, formák érzékeltetése, az oldaliság, az irányok gyakorlására is lehetőség van.
- Az egészséges életritmushoz hozzátartozik a **pihenés** is. Kényelmes fekvőhely és a nyugodt elalvást segítő légkör megteremtésével- mese, dal, halk zene, gyertyafény- biztosítjuk a napi pihenésüket, a nagyobb alvásigényű gyermekeket hagyjuk tovább

aludni. Aki nem tud aludni, rövid pihenés után másokat nem zavaró tevékenységet végezhet.pl rajzolhat, mesekönyvet nézegethet stb.

Testi nevelés: a gyermek természetes mozgásigényének kielégítése egész nap folyamán, minél több mozgáslehetőség biztosítása teremben, udvaron egyaránt.

Udvarunk szinte az egész év folyamán optimális lehetőséget ad a szabadban való mozgásra. A különböző összetételű talajok – fű, homok, kavics, beton—a változó talajszintek –sík és dombos terület—biztosítják a különböző mozgásformák gyakoroltatását. Kihasználjuk az Orczy-kert közelségét is.

Egészségvédelem, edzés: a gondozási, testi nevelési és mozgás fejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása elősegíti a gyermek egészségének megóvását és megőrzését, a betegségek megelőzését. Minden gyermek orvosi- védőnői vizsgálata egy évben legalább kétszer történik. Figyelmet fordítunk a krónikus betegségekre, ezt az anamnézis lapon nyilvántartjuk.

Megalapozzuk a gyermekek igényét a rendszeres testmozgásra az egészséges életvitel kialakítása érdekében. Arra törekszünk, hogy gyermekeink minél több időt töltsenek a szabadban az időjárásnak megfelelően. A levegő, víz, napfény együttes hatása támogatja a gyermekek edzettségének szinten tartását. Az óvodapedagógusok legfontosabb feladata a gyermekek tevékenységének folyamatos figyelemmel kísérése, a balesetek megelőzése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- legyen következetes a testápolás, kultúrált étkezés, öltözködés szokásainak, szabályainak betartatásában és ellenőrzésében
- adjon lehetőséget a gyakorlásra
- a gyermekek egyéni fejlődési ütemét vegye figyelembe, differenciált segítségnyújtás
- a gyermek életkorának megfelelő életritmust alakítson ki a napirendben
- az időkeretet rugalmasan alkalmazza a gyakorlatban
- az egész nap folyamán elégítse ki a gyermek szükségleteit
- a csoportban nyugodt, kiegyensúlyozott légkört teremtsen
- az időjárásnak megfelelő öltözködésre szoktassa a gyermekeket
- minden nap -10 fokig- vigye levegőre a gyermekeket
- ösztönözze önállóságra a gyermekeket
- a gyermekek tisztaság iránti igényét alakítsa ki
- szeretetteljes megértő kapcsolatot alakítson ki a gyermekekkel
- az óvodai szabály és szokásrendszert hangolja össze a családi nevelés szokásaival
- egészséges, balesetmentes, biztonságos környezetet alakítson ki
- *megismertesse a gyermekeket az egészséges és környezettudatos életvitel alapvető szabályaival*

Akkor mondhatjuk sikeresnek magunkat, ha:

- önállóak a tisztálkodásban, öltözködésben, étkezésben, ismerik a kultúrált étkezés szabályait
- megfelelően használják az evőeszközöket,
- ha megfelelően használják a környezet tisztántartására szolgáló eszközöket
- tudnak cipőt kötni, fűzni
- tudnak teríteni, hajtogatni
- tudnak ki-begombolni, zipzárt húzni

- ismerik a zsebkendő használatát
- segítenek a rend megőrzésében, és különböző tevékenységekben
- biztosan mozognak az óvoda helyiségeiben, tudnak ajtót nyitni - csukni
- életkoruknak megfelelően edzettek
- felismerik és betartják a balesetvédelmi magatartásformákat
- *a rendszeres testmozgás igényükké válik*
- *alakulnak a környezet védelméhez és megővéséhez kapcsolódó szokások*

6.2. Érzelmi nevelés

Céja:

a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül, nyugodt biztonságot adó otthonos légkör kialakításával.

Feladata:

- *kiegyensúlyozott, szeretetteljes, barátságos légkör, életkörülmények biztosítása*
- *a gyermek társas szükségleteinek kielégítése*
- *együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség a különbözőség megértése*
- *önfegyelem, kitartás megalapozása*
- *szokás, szabály-, és normarendszer kialakítása a gyermek fejlettségéhez alkalmazkodva*
- *ismétlődő közös örömteli tevékenységek szervezése, amely segíti az összetartozás élményét*
- *pozitív érzelmi töltésű kapcsolatok kialakítása, fenntartása óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek, viszonyában*
- *modellértékű legyen az óvoda felnőtt dolgozóinak egymáshoz való kapcsolata, viselkedése, kommunikációja*

Beszoktatásra azért van szükség, mert új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkozik a gyermek. Célunk, hogy megkönnyítsük az elválást szülőnek és gyermeknek egyaránt. Anyás beszoktatás lehetőségét biztosítjuk, akinek erre igénye van.

A beszoktatás folyamatosan történik a szülő közreműködésével. A beszoktatás fázisai:

- óvodába lépés a szülővel
- ismerkedés az óvodai élettel
- szokások szabályok gyakorlása
- hosszabb betegség után visszaszoktatás.

Minden év szeptemberében a régi gyermekek visszaszoktatása is feladat.

Az ésszerű kereteket adó szokás és szabályrendszer kialakításával a gyermek számára biztonságérzetet nyújtunk. A szokás és szabályrendszer napirend követő, alapja a csoport fejlettségi szintje.

Az óvodapedagógus feladata:

- *kiegyensúlyozott, barátságos légkör biztosítása a beszoktatástól az óvodáskor végéig*
- *csoport fejlettségét figyelembe vevő szokás és szabályrendszer felállítása*
- *pozitív érzelmi töltésű kapcsolatok alakítása a gyermekekkel*
- *pozitív modell nyújtás*

- *sokféle közös élményszerzési lehetőség biztosítása*
- *segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, engedjen teret a gyermek önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek*

Akkor mondhatjuk sikeresnek magunkat ha:

- **a gyermekek ragaszkodnak óvodájukhoz, a felnőttekhez, gyerekekhez egyaránt, és ezt érzelmeikben is kifejezik**
- *pozitív erkölcsi értékek közvetítésével megismerik és elfogadják egymást*
- **a gyermekek igényévé válik a helyes viselkedés szabályainak betartása**
- **érdeklődnek társaik, barátaik iránt, segítenek egymásnak**
- **konfliktusos helyzetben próbálnak megegyezni társaikkal**
- *szűkebb, tágabb környezetüket ismerik, ahhoz kötődnek*

6.3. Játék

A gyermeki személyiség megismerésének és fejlődésének színtere a játék.

A játék a gyermek legfontosabb, legfejlesztőbb tevékenysége, ezért érvényesül a szabadjáték túlsúlya, ami napirendünkben és a tevékenységek játékos szervezésében is tükröződik.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindez azt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

A szerepjátékok az érzelmi, szociális, testi és értelmi képességek integrált működését igénylik, melynek során megismerik a pozitív erkölcsi értékeket, normákat, s lehetőségük van ezek alkalmazására.

A természetes gyermeki megnyilvánulások közül a mozgás és a játék óriási dominanciával uralja a kisgyermekkor fejlődését. A mozgás, a testséma és az „én” megismerése, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszéd folyamatok, a kommunikáció fejlődése mind-mind játékba ágyazódik. Az egyszerű gyakorló, majd utánozó játékoktól vezet, a szimbolikus utakon keresztül a szabályjátékok világába, de ez az út csak elvi felépítés, a gyakorló játék soha nem hal el, a szimbolikus játékok nagy időszakában már megtalálhatóak az egyszerűbb szabályjátékok is.

A játék a gyermek fejlődésében semmi mással nem helyettesíthető tevékenységi forma. *Fontosnak tartjuk a szabad játék lehetőségeinek megteremtését, melynek során a gyermekek életkor specifikus, és egyéni sajátosságokhoz is igazodó, támogató környezetben szabadon választhassanak a tevékenykedés lehetőségei közül. Az önálló tevékenységválasztás során próbálgatja, alkalmazza, kombinálja ismereteit, tapasztalatait, önkifejező, önérvényesítő törekvéseit, ezáltal fejlődik önálló gondolkodása, ítéletalkotása, döntésképesége, felelősségtudata, kreativitása.*

A fejlődő idegrendszer egészséges megnyilvánulása a játék, ennek hiánya vagy különleges sajátosságai azonnal jelzik a fejlődés bármely problémáját. A pszichikus képességihiányokkal küszködő gyerekeknek segítséget nyújt a játék problémáik **korrekciójában**, valamint a későbbi nehézségek **prevenciójában**. A fejlődési hátrányok leküzdése az óvoda feladata, mivel a percepció és a gondolkodás összerendeződésének szenzitív időszaka az óvodáskorra tehető.

Helyi sajátosságaink egyike, hogy ingerszegény környezetből érkező, kényeztető családi nevelésű gyermekeink óvodába lépéskor önállótlanok, tevékenységigényük minimális, ezért

ismereteik, tapasztalataik hiányosak, szenzomotoros fejlődésük korukhoz képest lassú, a részfunkciók kialakulatlanok. A játékban rejlő fejlesztési lehetőségek ismerete, maximális kihasználása, az állandó készenlét, a helyzetfelismerés, a célzott, egyénre szabott fejlesztés, a tevékenykedtetés jelentősége ezért megsokszorozódik napi nevelő, fejlesztőmunkánkban.

A játék a fejlődés egészének tükré.

Célia:

- **a tevékenységeken keresztül a gyermekek személyiségének fejlesztése**
- **a mozgásos tapasztalatszerzés, a mozgásfejlődés megvalósulása**
- **az érzékelés, észlelés, a figyelem, az emlékezet, a fogalmi gondolkodás, a műveleti gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás, gondolkodási stratégia, kreativitás fejlődésének megvalósulása**
- **az értelmi, pszichikus, érzelmi, akarat és társas funkciók összeérése**
- **a cselekvéses, a képi és a szimbolikus belső leképeződés integrálódása, összerendeződése**
- **a világkép, a tudat kialakulása**
- **az „én” tudat, a kompetencia, az autonómia alakulása**
- **a szociális és társas viselkedés magatartásának fejlesztése**

Feladata:

- **nyugodt érzelmi biztonságot adó légkör megteremtése és folyamatos fenntartása**
- **az életkor specifikus, és egyéni fejlődési ütemhez is igazodó tapasztalatszerzés, tevékenykedés lehetőségeinek megteremtése**
- **pszichikus funkciók, részképességek fejlesztése, prevenció, korrekció**
- **interperszonális kapcsolatalakítás, kapcsolattartás formáinak begyakorlása,**
- **önálló, belső aktivitásból fakadó tevékenységigény alakítása, önmegvalósítás**
- **a játék iránti vágy szükségletének megteremtése, kielégítése**
- **a gyermek egyéni fejlettségének ismerete**

Sajátos játékértelmezésünk:

Az óvodapedagógusnak meg kell ismernie a gyermekcsoport és az egyes gyermekek fejlődési sajátosságait, érdeklődését ahhoz, hogy az éppen aktuális szenzitív szakaszhoz, fejlődési fázishoz igazíthassa a fejlesztés feltételeit. *Fontos az óvodapedagógus empatikus, elfogadó, támogató nevelői attitűdje, helyzetfelismerő képessége. Tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Napirendünkben biztosított a játék folyamatossága és a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.*

Ebbe a délelőtti, vagy délutáni átfogó időbe építjük **be az egyéni, a mikrocsoportos fejlesztési lehetőségeket, a tanulási tevékenységeket. Így a fejlesztés-fejlődés folyamata játékba ágyazott, spontán tevékenységvágyból fakadó, s biztosított a gyermeki önmegvalósítás lehetősége.** Az óvónő által kezdeményezett játékok, tapasztalatszerzést célzó tevékenységek a gyermekek természetes megnyilvánulásaira építenek, abból indikálódnak. Törekszünk arra, hogy a gyermekek környezete, a játékeszközök ösztönző hatásúak legyenek, támaszt nyújtsanak a csoport és az egyes gyermek fejlődésének folyamatában. Ehhez ismernünk kell azok fejlesztő hatását is.

A játék irányítása, a játéksegítő eljárások szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetén, vagy ha érezhető, hogy a gyermekek probléma megoldóak, az óvónő irányítása legyen

játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni. Ha szükség van rá, legyen játékezzeményező modellnyújtó játszótárs. Segítsen azok játékában, akik még kevésbé kreatívak.

A gyermeki tevékenység minőségének szempontjából a játék lehet

- kutató manipuláció -ismeretlen mozgásmintát követelő eszköz kerül a kezébe
- gyakorló játék -szem-kéz koordináció fejlesztése, kezesség kialakulása
- szimbolikus játékok -cselekvések, utánzások, szerepjátékok, kialakul a gondolkodási stratégia
- szabályjátékok -a különböző játékfajták keveredése, új gondolkodási műveletekkel együtt

A játék fajtái:

Gyakorlójáték: véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker ismételésre készíti a gyermeket.

Lehet mozgásos, manipuláció és verbális gyakorló játék. E tevékenység során ismerkedik saját testével, közvetlen környezetével, annak tárgyaival, tárgyak, dolgok tulajdonságaival, önmagára, környezetre gyakorolt hatásával. Koordinálódik mozgása, észleléses ingerek érik, szókincse bővül alakul a keresztszatórú közötti integráció. A cselekvési sémák leképeződnek az agyban, automatizálódnak, s lehetővé válik egy következő, magasabb cselekvési szint elérése. Funkcióöröm kíséri.

Jellemzően a kiscsoportos korúak játéka, de **a tapasztalatszerzés során végigkíséri az óvodáskor játékát. Óvodánkban jelentőségét az adja, hogy gyermekeink jelentős része nagyon kevés tapasztalattal érkezik hozzánk, sokuk az édesanyjáról való leválás első lépéseit teszi meg, önállótlan, az óvodában éli meg először az önálló, az önmagáért való tevékenykedés élményét.**

Építő-konstruáló játék: a gyermek különböző tárgyakból, játékszerekből létrehoz, alkot valamit. Eleinte spontán épít, később az átgondolt, meghatározott céllal történő építés dominál. Mozdága, percepciója finomodik, a tervezés, gondolkodás megjelenése, a tárgyak, jelenségek megnevezése, összefüggései a kognitív képességek, a pszichikus funkciók fejlődését vonja maga után. Az alkotás öröme motiválja cselekvésre.

Egyre magasabb szinten, bonyolultabb formában megtalálható a 3-7 éves gyermekek játékában. Óvodánkban a tapasztalatok beépülésének, sémák leképeződésének, a megismerő folyamatok spontán, belső aktivitásból fakadó alakulásának, vagyis a hiányzó ismeretek, tapasztalatok pótlásának, generalizációjának, a kreativitás alakulásának fontos színtere.

Szerepjáték: a gyermekben kialakuló belső reprezentációkat, a részfunkciókban elsajátított konkrét mozgásos, képi és szimbolikus elemek egyedi kombinációit jeleníti meg. A gyermek sajátos tapasztalatait, élményeit /pozitív és negatív/, érzelmeit, vagyis a gyermek egész személyiségét tükrözi. A szerepjáték tehát hatással van a teljes gyermeki személyiségfejlődésre. Alakulnak szociálisképességei, érzelmi akarati élete, szerepeket, normákat sajátít el. Gyakorolja a kapcsolatépítést, kapcsolattartás szabályait, alkalmazkodik, együttműködik, szervez, irányít, konfliktushelyzeteket old meg, miközben folyamatosan használja meglévő ismereteit, s egyúttal újakra tesz szert. Megéli az „én”, és a „másik” szerepét, helyzetét, alakul empátiája, toleranciája, önuralma. Valódi kommunikációt igényel.

A társakkal való együttjátszás igényének megjelenésétől megtalálható az óvodáskor játékában, ismereteik, tapasztalataik, élményeik, s ezek egymásra hatása alakítja.

A gyermeknek a szerepjáték során produkált reakciói és válaszreakciói fontos információkat hordoznak számunkra a gyermek személyiségéről, tapasztalatairól, a benne lejátszódó érzelmi, akarati erkölcsi tulajdonságokról, folyamatokról. Ugyanezek a szituációk adják a fejlődés, fejlesztés lehetőségét is a környezet —társak és óvónő— válaszreakcióinak megélésével, a reakciók és válaszreakciók egymásra hatásával. *Kiemelt szerepe van az érzelmi, szociális, erkölcsi nevelés, az identitástudat alakítása, a különbözőség tolerálása, elfogadása és a verbális fejlesztés területén. Az óvónő példaértékű, személyiségéből fakadó pozitív beállítottsága, empátikus, elfogadó, toleráns nevelői attitűdje elengedhetetlen e területeken kitűzött nevelési céljaink elérésében.*

Szabályjáték: az ismeretszerzés, a részképességek gyakorlása mellett a szabályokhoz való igazodás is kiemelt jelentőségű ebben a játékfajtában, melyek lehetnek mozgásos, vagy értelemfejlesztő szabályjátékok. A mozgásos szabályjátékokba a mozgás- és percepciófejlesztés minden eleme beépíthető. Idetartoznak a testnevelési játékok, akadály pályák, udvari mozgásos játékok éppúgy, mint az énekes népi gyermekjátékok. A szabályokhoz és a társakhoz való alkalmazkodás fejleszti szociális és erkölcsi tulajdonságaikat is. Az értelemfejlesztő szabályjátékok egyfajta értelmi és szociális érettséget feltételeznek, s mindezek fejlesztését is szolgálják. Az észlelés, a verbális fejlesztés, a megismerő képességek és gondolkodási folyamatok, stratégiák fejlesztésének színtere.

Gyermekeink jelentős része az etnikai családok kényeztető, ráhagyó neveléséből adódóan szokás-, szabályrendszer nélkül érkezik hozzánk. E játékok lehetőséget adnak mind a szabályokhoz való alkalmazkodás, mind a percepció, kognitív képességek fejlődésbeni hátrányainak leküzdésére úgy, hogy a gyermek számára nincs kényszer, motiválja a játék önmagáért való öröme, később a tevékenységigény, az érdeklődés, hosszú távon a tudásvágy.

Barkácsolás: E tevékenység során ismert „kézműves” technikáikat alkalmazzák, ötvözik. Motiváló a gyermek számára az alkotás öröme, az óvónő példája, ösztönző ereje azonban akkor a leghatásosabb, ha az elkészült „műveket” játékkukba felhasználhatják, vagy már eleve játékeszköz készítése céljából barkácsolnak.

A finommotorika, percepció, kognitív képességek, kreativitás fejlődésében, és a munkához való pozitív viszony alakításában, az alkotások különbözőségével, egyediségével a másság tolerálásában, elfogadásában segíti a gyermeki személyiségfejlődést.

Bábozás, dramatizálás: A bábjáték a gyermek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze. A báb „mögé bújva” lehetősége van az önmegvalósításra, élményei, érzései kifejezésére. Dramatizálásnál lehetősége van többféle személyiség, reakció és válaszreakció kipróbálására úgymond következmények nélkül. Lehet az önkifejezés eszköze, de próbálgathat szerepeket, karaktereket, alapulhat saját, vagy irodalmi élményeken. Az így szerzett tapasztalatok beépülnek, s alkalmazásra kerülnek valóságos szituációkban. Általuk kitalált történetek eljátszása során életszerű helyzeteket produkálnak, helyzetfelismerő képességük, döntésképeségük fejlődik ezek megoldása során. Barkácsolás során készíthetnek bábokat, fejdíszeket, álarcokat játékkuk színesítésére.

E játékfajtákat látvány, mozgás és beszéd kíséri, s be kell mozogniuk, rendezniük a történet „helyszínéként” rendelkezésükre álló teret. **Az érzelmi, akarati, szociális és erkölcsi**

tulajdonságok mellett tehát hatással van a mozgás, a kommunikáció, a percepció fejlődésére is, működésbe hozza a keresztcsatornákat, fejleszti kognitív képességeiket, pszichikus funkcióikat, kreativitásukat. Önismeretük, identitástudatuk alakulásának, önmaguk és társaik elfogadásának eszköze.

A fentiek alapján elmondhatjuk, hogy a játékban a teljes fejlesztő program, a személyiség teljes kibontakoztatása megvalósulhat. A játék elválaszthatatlan a mozgástól vagy éppen a szociális keretektől, személyektől, áthatja egész nevelési folyamatunkat, hiszen minden megismerés alapja. Teljes mértékben összefonódik a korai tanulás folyamataival, mert sajátos dinamika jön létre, ahol a gyermek idegrendszere pontosan szabályozza, hogy miből mit, mennyit tud befogadni. Megfelelő környezetet biztosítunk az egyes játékfajták, tevékenyedési lehetőségek számára. A lehetőségek közül a gyermek vérmérsékletének, aktuális idegéletti, érzelmi állapotának, érdeklődésének megfelelően választ tevékenységi formát. A csoportszobák elrendezésében, az eszközök elhelyezésében törekszünk arra, hogy a szükséges eszközök a gyermekek számára elérhetőek legyenek, mindig rendelkezésükre álljanak. Figyeljük a gyermekek tevékenységeit, s a fejlesztő hatások eredményessége érdekében folyamatosan alakítjuk, bővítjük azokat az egyes gyermek, vagy a csoport fejlődéséhez mérten. Az óvónő által ajánlott tevékenységek igazodnak a gyermekek érdeklődéséhez. Mind a fejlődésnek; mind a fejlesztésnek feltétele a gyermekek saját aktív tevékenysége.

Játékba integrált mozgásfejlesztés:

Piaget műveleti lélektanában az absztrakt gondolkodási műveletek kialakulását a motorosan elvégzett műveletekből eredezteti. A gyermek először manipulál, mozgásos, motoros tapasztalatokat szerez önmagáról és a külső világról, s ennek belső leképződése útján alakul a fogalmi gondolkodás. Ok-okozati összefüggés jön létre saját mozgása és annak a környezetre gyakorolt változása között: kialakul a kognitív térkép. Az állandó ingerület sejtcsoportokat képez: minden mozdulat, mozdulatsor mozgásba hoz egy sejtet, sejtcsoportot, létre jönnek a reverberációs körök. Az ismétlés hatására a cselekvési sémák rögződnek, s bármelyik mozdulat kiválthatja azokat. A belső felidézés, az agyi reprezentáció maga a megismerés folyamata.

A kisgyermek rengeteg mozdulatot végez a kezébe kerülő tárggyal, próbálgatja, bevonja mozgásába, ennek során egyre jobban alkalmazkodik a tárgy tulajdonságaihoz. A gyakorlás – asszimilációs bevonás – hatására változik a cselekvés struktúrája, sémája /akkomodáció/, s a gyermek képessé válik mozgását alárendelni a mozgásba bevont tárgynak.

A mozgás fejlődésével bővülnek a tapasztalatszerzés lehetőségei, s ez kedvezően befolyásolja, megalapozza az értelmi képességek fejlődését. A mozgásos játékok, tevékenységek olyan ingerek felvételét biztosítják, melyek előre viszik a gyermeket a biológiai fejlődés, az érés folyamatában, és segítik a szenzoros, percepciós, mozgásos rendszerek, a pszichikus funkciók közötti kapcsolatok kialakulását. Hatékonyan alkalmazhatók a mozgás, a testséma, a percepció, és a verbalitás fejlesztésében is. A mozgásfejlesztést tehát komplexen kell értelmeznünk: azoknak a képességeknek, funkcióknak a fejlesztését célozzuk meg, melyek képessé teszik a gyermeket a megismerő tevékenységre, a produktum létrehozására. Ebből adódik kiemelt szerepe a 3-7 éves gyermekek nevelésében, valamint a potenciális tanulási zavarok megelőzésében.

Mivel a hozzánk érkező gyermekek jelentős része kevés mozgásos tapasztalattal rendelkezik, kiemelten kezeljük, és építjük be mindennapi életünkbe a mozgásfejlesztés, -fejlődés lehetőségeit.

A mozgás jelen van az óvodai élet minden tevékenységében. Kiemelten két területen valósul meg: a **szabad játékban és a testnevelési foglalkozásokon.**

A szabad játékban nagyobb lehetőség van az egyéni, differenciált fejlesztésre, hiszen megfelelő feltételek mellett minden gyerek megtalálhatja a fejlettségének, érdeklődésének megfelelő tevékenységi formákat. Nagy teret ad mind a gyermekek, mind az óvónő számára fejlődés-fejlesztés folyamatában. Realizálódnak az egyes fejlesztési területek közötti kapcsolatok, a fejlesztés komplexitása. A mozgás-, testséma-, percepciófejlődés egymásra hatása a szabad játékban bontakoztatható ki a legteljesebben. A mozgásfejlesztés során a fejlesztendő területek nem különülnek el élesen egymástól: egy adott mozgásforma több területen is kifejti hatását. A különböző járás-, futás-, csúszás-, mászásgyakorlatok során egyre több információt szereznek önmagukról /testséma/, környezetükről, bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, vizuális, auditív, taktilis percepciójuk, a keresztszatórnák, a kinezetikus szatórnák működése, a különböző észlelési területek integrációja. Az óvónő az egyes részképességek, vagy képességcsoportok fejlesztésére irányuló játékhelyzetek felismerésével, tudatos szervezésével teremti meg a célzott fejlesztés lehetőségét, egyénileg, vagy kis csoportos formában. / lásd még: Percepciófejlesztés/

A csoportszobákban elhelyezett mozgásfejlesztő eszközök lehetőséget adnak a gyermekeknek önálló mozgásos tevékenység kezdeményezésére, a mozgás örömeiből fakadó mozgástapasztalatok megszerzésére, mely hosszútávon a belső aktivitás felébredését előfeltételezi. Az ezekhez kapcsolódó szabályokat az óvónő a gyermekek fejlettségének, igényeinek, és csoportszoba adottságainak megfelelően választja meg, s építi be a csoport szokásrendszerébe.

Az óvónő által ajánlott mozgásos tevékenységek lehetőséget adnak tervezett mozgásanyag még tudatosabb, célzottabb, és egyénre szabottabb gyakorlására, a mozgásos tapasztalatok hiányának pótlására, korrekcióra, valamint az eltérő fejlődési ütemű gyermekek egyéni fejlesztésére. A szabad játékban tehát megtalálhatók mind a testnevelés foglalkozások főgyakorlatainak, mind pedig az egyéni fejlesztési tervek mozgásos játékaik, tevékenységei. Ezek szervezésénél az óvónő körültekintően, a társak játékát is biztosítva választja meg az irányítás módját, a biztonságos környezetet, és a kapcsolódó szabályokat.

Alapelveink közé tartozik a tevékenykedés önkéntes jellege, s tapasztalataink azt mutatják, hogy a gyermekek szívesen kapcsolódnak be, és élik meg a mozgás örömeit, az egészségfejlesztő testmozgás szokásainak kialakítását. Napirendjünkbe beépítjük, s biztosítjuk a nap minden szakában a mozgás lehetőségét, az életkoruknak és igényeiknek megfelelő terhelést. Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására. Az udvar játékeszközei adottak, használatuk módja, szabályai beépülnek a csoportok szokásrendszerébe, nevelési tervünkben egységesen rögzítjük. Meghatároztuk azokat a helyeket, ahová felnőtt irányítása szükséges. Kezdeményezett, ajánlott mozgásos játékainkban igyekszünk kihasználni az udvar terepviszonyaiból /domb, farönkök, fatörzs, padok stb./ adódó lehetőségeket.

A mindennapos testnevelések szervezése a testnevelés foglalkozásához hasonló, elsősorban a gimnasztika mozgásformáit, és mozgásos játékokat tartalmaznak. Fontos szempont, hogy minden testrészt megmozgassunk, a gyermekek gyakorolhassák a tudatos mozgásirányítást, mozgásformáik automatizálódjanak /generalizáció/, s a mozgásos játékok segítségével

beépüljenek, természetes mozgásformává váljanak. Idejét a gyermekek igényeinek megfelelően az óvónő választja meg, mivel a kellő időben és örömmel végzett mozgás megalapozza a mindennapi mozgás igényét.

Cél:

- a gyermek mozgásigényének kielégítése,
- prevenció, korrekció

Feladat:

- minél több lehetőség biztosítása a különböző mozgásformák gyakorlására,
- részképességek fejlesztése

Mozgásos tapasztalatszerzés:

Kiscsoport

A gyermek első, önmagával és környezetével kapcsolatos információit mozgás útján szerzi, tehát legalapvetőbb megnyilvánulási formája a mozgás. Minél több mozgásos tapasztalattal rendelkezik, annál erőteljesebb az érzékelő apparátus és a kognitív képességek fejlődése.

Három éves korban mozgása már összerendeződik, mozdulatai automatizálódnak, képes azokat tudatosan irányítani, ezáltal figyelmét arra az információra koncentrálni, melyet a tevékenység során megszerez.

Kiscsoportban a természetes **nagymozgások fejlesztése** kiemelt feladat /járás, futás, ugrás, csúszás, mászás, kúszás/, melyek gyakorlása a testséma, a koordinációs képességek /szem-kéz, szem-láb/, az egyensúlyérzék fejlődését /természetes mozgások sávokban, padok között, kerülgetéssel/ vonja maga után. /A finommotorika fejlesztése kiscsoportban nem tervezett feladat, elsősorban eszközök használata, fogása során valósul meg./

Középső csoport:

Nagyobb szerepet kap a tér mozgásos megismerése, a különböző irányokban, formákban, terekben való mozgás. Kiemelt feladat az **egyensúlyérzék** /mozgás emelt felületen, ugrások, forgások, testhelyzet változtatások/, **szem-kéz, szem-láb koordináció és a finommozgás** fejlesztése.

Nagy csoport:

A már ismert mozgásformák automatizálódnak a tér bemozgása, tornaszerek és kézi szerek használata során. Előtérbe kerül a **finommotorika**, a finommotoros koordináció, és a percepció fejlesztése.

A mozgás a személyiségfejlődés egészére hatással van. Fejleszti a gyermekek kitartását, akarati tulajdonságait, helyzetfelismerő képességét, szervezőkészségét. Saját testének és mozgásos képességeinek megismerése, segíti az „én tudat” fejlődését, „a szociális-én” erősödését. A közös örömmel végzett mozgás során társas kapcsolataik kiszélesednek. A társakhoz való alkalmazkodás közben fejlődik önuralmuk, együttműködő és tűrőképességük. Lehetőségük nyílik különböző viselkedésminták tanulására. A mozgásos versengések során átélik a sikert és a kudarcot egyaránt, így megtanulják ezeknek a kezelését, elviselését.

Az óvodapedagógus feladata:

- . A gyermekek szókincsének bővítése, beszédszerveinek, beszédképességének fejlesztése. A játékhoz, tapasztalatszerzéshez szükséges, életkori és fejlődési sajátosságokhoz igazított, a gyermekek tevékenységigényére építő környezet és eszközök biztosítása

- Támasznyújtás a gyermeki fejlődés sajátos folyamatában
- Az egyéni és társas tevékenykedés lehetőségeinek megteremtése
- A szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása, a szabadjátékban és a játékba integrált tanulás során.
- A 3-8 éves korban megjelenő játékfajták és azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembe vételével
- Az ingerszegény, szociokulturális környezetből adódó hátrányok kompenzálása
- Személyes, pozitív példaadás

Akkor mondhatjuk eredményesnek magunkat, ha:

- a gyermek játéka elmélyült, tartalmas
- játékában dominánsan jelentkezik a szerepjáték, jártas minden játékfajtában
- képes több napon keresztül ugyanabban a témában, társakkal együtt aktívan részt venni
- bevonható mások játékába, abban együttműködő
- befogadja társait saját játékába, velük együttműködő
- önálló ötleteivel gazdagítja a játékot
- átveszi, elfogadja, továbblandíti mások ötleteit
- játékában társaival nyílt, kezdeményező, használja a verbális kommunikáció és a metakommunikáció eszközeit
- spontán játékában szívesen mond verset, mesét
- ismert meséket, általuk kitalált történeteket társaival bábozik, dramatizál
- szívesen barkácsol, konstruál
- szívesen játszik mozgásos és értelemfejlesztő szabályjátékokat, képes alkalmazkodni azok szabályaihoz
- ismeri az egyes játékok, tevékenykedési lehetőségek helyét, az azokhoz kapcsolódó szabályokat, óvja a játékeszközöket
- a játéknak megfelelően rendezi környezetét, részt vesz a játékterek be- és átrendezésében

6.3.1. Kultúraátadás

Megláttam, megfigyeltem, megismertem, megértettem

Célja:

- A motoros- percepció- pszichikus képességek fejlesztése (figyelem, memória, kreativitás összeérése és integrálódása)
- A cselekvő gondolkodás szintjétől jusson el a képi szemléletes gondolkodásig.
- A tudás, a tanulás iránti vágy felkeltése, fenntartása, megalapozása

Feladata:

- a gyermekek ismereteinek tapasztalati megalapozása
- jártasságainak, készségeinek és képességeinek kialakítása és fejlesztése
- a különböző nevelési módszerek segítségével a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése
- *az érzékelés, az érzékszervek fejlesztése*

- *az egyre pontosabb valósághű észlelés*
- *az emlékezet fejlesztése*
- *a szándékos figyelem fejlesztése*
- *a logikus gondolkodás kialakítása*
- *problémamegoldó és kreatív gondolkodás fejlesztése*
- *a tanulási folyamatban való differenciálás, hiszen minden gyermek egyszeri és megismételhetetlen egyéniség*

Eredményesség feltétele:

- *a játék gondolkodtasson, és egy lépéssel előzze meg a gyermekek adott fejlettségi szintjét*
- *a gyermek cselekvő aktivitása*
- *a közvetlen, egyidejűleg minél több érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása*
- *a gyermek kreativitásának érvényesülése*

A tanulás sajátos értelmezése:

Vajon e korban beszélhetünk-e „tanulásról”? Maga a fogalom tudatos, akaratlagos tevékenységet jelez, mely az ismeretszerzésre irányul. Ezzel szemben az óvodás gyermek érzelemvezérelt, egyik alapvető tulajdonsága a spontaneitás, fő tevékenysége a játék. A gyermek oldaláról megközelítve a kérdést e korosztály jellemzője a fokozódó érdeklődés, a kíváncsiság. „Mi ez” és, „Miért” kérdésekkel bombázza szüleit, nevelőit, mindent megnéz, megfog, szétszed, összerak, kipróbál... Ezeknek a szünni nem akaró tevékenységeknek a célja az ismeretszerzés. Eredménye pedig –a tanuláshoz hasonlóan– a tudás. Megfelelően értelmezve tehát létezik tanulás 3-7 éves korban, csak meg kell keresnünk azokat a tevékenységi formákat, amelyekben a gyermek észre sem veszi, hogy tanul, amit játékként él meg. Az óvodapedagógus feladata segíteni a gyermeket ebben a folyamatban elegendő hely, idő és eszköz megteremtésével, így örömmel, egyéni képességeihez mérten, szabadon tevékenykedhet, ismerkedhet környezetével. A gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósítjuk meg.

Az óvodás gyermek „én központú”, érzelemvezérelt, ami nagymértékben meghatározza, mi az, ami motiválja őt az ismeretszerzésben. Élmény- és játékközpontúság jellemzi, s ezt nagyban erősíti aktív képzelőereje, fantáziája. Mindezek a tényezők tulajdonságok, természetesen nem merítik ki a személyiségfejlődésnek a tanulás tevékenységére befolyással bíró mutatóinak sorát. További alapismeretek birtokában azonban vezérfonalként szolgálnak a pedagógus számára a gyerek öntevékeny fejlődését segítő lehetőségek feltérképezésében, megvalósításában.

Gyerekkorban a kognitív képességek kibontakozása igen gyors és erőteljes folyamat, könnyen segíthető, ha ismerjük a fejlődés fázisait s kiaknázzuk a benne rejlő lehetőségeket. A gyerekek aktivitásának belső indíttatása van, s ez nem más, mint az értelem fejlődése. Ösztöneik arra sarkallják őket, hogy használják érzékszerveiket, kezüket, testüket, s e cselekvések közben tanulnak. A motoros, perцепciós, érzelmi vagy gondolkodási tapasztalatok, információk beépülnek, majd újabb információ hatására módosulnak, és újra beépülnek: képzetekké válnak. Az információ hatására a gyermek gondolkodása kevésbé tevékenységhez kötött, fokozatosan képi szemléletessé válik. A belső leképeződés pedig megalapozza a későbbi műveleti (konkrét, fogalmi, logikai) gondolkodás periódusát. A gondolkodás fejlődésének

különböző fázisaiban tehát ugyanazt a témát más és más oldalról fogja a gyermek megközelíteni.

A gondolkodás fejlődése csak a mozgás fejlődésének függvényében valósulhat meg. 3 éves korra mozgása koordinálódik, csúszik, mászik, bújik, közben alakul testsémája, perzepciós tapasztalatokat, ismereteket szerez a táguló világról. Ezek az információk képzetekké, a gyakorlás során emlékképekké válnak. 4-5 évesen tájékozódik a térben, fejlődik szem-kéz, kéz-láb koordinációja, finommozgásokra, ezáltal bonyolultabb megismerő tevékenységi formák alkalmazására képes. Fejlődik figyelme, megfigyelőképessége, egyszerű gondolkodási műveleteket végez, ám ezek a műveletek még nem alkotnak rendszert, cselekvéshez kötöttek. Bár érdeklik az összefüggések (Miért? korszak), gondolkodását az észlelés, az érzélem, a képzelet uralja. 5-6-8 évesen finommozgásuk fejlődése dominál, a kézi perzepció, lateralitás kialakul. Ezzel párhuzamosan egyre bonyolultabb műveleteket végez, gondolkodása racionalizálódik, tudatosabbá válik az ismeretszerzés igénye. Ez a fejlődési folyamat alapozza meg a konkrét műveleti gondolkodás kialakulását.

Mivel minden gyermek más fejlettségi szinten áll, más bánásmódot igényel, differenciálásra van szükség. Az egyéni differenciálás komplex tevékenység, egyrészt, mert a nevelés minden területére kiterjed, másrészt, mert vonatkozik minden gyermekre, fejlettségétől függően. Más és más bánásmódot igényel a különösen tehetséges gyermek, az agresszív, a gátlásokkal küzdő, a nehezen motiválható és még folytathatnánk a sort. Meg kell ismernünk az egyes gyermekek fejlődési sajátosságait, hogy egyénre szabott fejlesztéssel támogathassuk megismerő tevékenységét. A rendszeres és differenciált foglalkoztatást napirendünk és heti rendünk biztosítja.

Tanulási formák:

- utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás és viselkedés tanulása (szokások alakítása)
- *spontán játékos tapasztalatszerzés*
- *cselekvéses tanulás*
- *gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés*
- *az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés*
- *gyakorlati feladatmegoldás*
- az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységeken megvalósuló tanulás

Tanulási típusok:

- Kötetlen: az óvodapedagógus által kezdeményezett, irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés
- Kötelező: az óvodapedagógus által kezdeményezett, foglalkozásokon megvalósuló játékos tanulási tevékenység
- Kötött: az óvodapedagógus által szervezett, foglalkozásokon megvalósuló játékos tanulási tevékenység

Szervezés /heti lebontásban/:

	Mozgás	Külső világ megismerése	Irodalmi nevelés	Zenei nevelés	Vizuális nevelés
Kiscsoport	1	1	1	1	1
	kötött	kötetlen	kötetlen	kötetlen	kötetlen
Középső csoport	1	1	2	1	1
	kötött	kötelező	kötetlen	kötött,kötetlen	kötetlen
Nagycsoport	1	1	2	1	1
	kötött	kötelező	kötelező	kötött,kötetlen	kötelező

A fejlesztés szervezési formái:

- Csoportos: mozgás, zenei nevelés
- Mikrocsoportos: mozgás, vizuális nevelés, irodalmi nevelés, zenei nevelés, külső világ megismerésére nevelés /matematikai nevelés/
- Egyéni fejlesztés: minden területen

Az óvodapedagógus feladata a tanulás folyamatában:

- *a gyermek megismerési vágyának kielégítése*
- *figyelje, értse meg a gyermeket, ismerje személyiségét, tevékenységeit, érdeklődésének, fejlettségének mutatóit, képességeit*
- *nyújtson a gyermek számára érzelmi biztonságot*
- *alakítsa a környezetet úgy, hogy az számára érthető, áttekinthető, információkban, ingerekben gazdag legyen*
- *a gyermek érési folyamatához igazított differenciált tervezést valósítson meg*
- *változtatás a gyermek cselekvő aktivitására épülő, közvetlen, sok érzékszervet megmozgató tapasztalás és felfedezés lehetőségének biztosítása*
- *a gyermek kreativitásának erősítése*
- *egyéni érési ütem figyelembe vétele a feladatadás során*
- *részképesség zavar, lemaradás időbeni kiszűrése, jelzés a szakemberek felé*
- *tehetséges gyermek kiszűrése, fejlesztése*
- *szokások alakítása utánzásos minta és modellkövetéses magatartással és viselkedéssel*
- *spontán játékos helyzetek kihasználása*
- *ébressze fel a gyermekben a tevékenység, a megismerés vágyát, mely aktivitásra ösztönzi őt*
- *biztosítsa a fejlődéséhez szükséges eszközöket, játékokat, és annak elérhetőségét*
- *segítse a gyermekeket tehetségük kibontakoztatásában, hátrányos helyzetükből való felzárkóztatásában*
- *segítse a szerzett ismeretek folyamatos bővítésében, azok rendezésében, rendszerbe illesztésében*
- *tegye lehetővé, hogy maga a gyermek segítse elő saját fejlődését*
- *ösztönözze, támogassa őt ennek megfelelően, hogy szabadon érvényesíthesse testi, szellemi képességeit*
- *kövesse nyomon a gyermekek fejlődését, elemezze az eredményeket, és ha szükséges korrigáljon*

- személyre szabott, pozitív értékeléssel segítse a gyermek személyiségének kibontakozását
- az óvodáskor végére juttassa el a gyermekeket az iskolakezdéshez szükséges fejlettségi szintre

Akkor mondhatjuk magunkat eredményesnek, ha:

- *az iskolába lépő gyermek érdeklődő, nyitott, kíváncsi*
- a tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek
- érzékelése, észlelése tovább differenciálódik
- megjelenik a szándékos bevésés, a felidézés, és emlékezet
- jellemző a szándékos figyelem, amelynek növekszik tartalma, terjedelme
- a cselekvő gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is alakulóban van
- képes szín, forma, nagyság, időrendiség alapján csoportosítani tárgyakat, képeket
- felismeri és megérti az elemi ok-okozati összefüggéseket
- *elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről*
- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél
- gondolatait, érzelmeit érthetően, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni
- *készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására*
- *végig tudja hallgatni, és megérti mások beszédét*
- *mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes VAGY késleltetni tudja szükségletei kielégítését*
- kialakult feladattudata

6.3.1.1. Testnevelés foglalkozás

Célja:

- a gyermekek természetes mozgásának, testi képességeinek, a személyiség akarat tényezőinek fejlesztése
- pedagógiai, módszertani, didaktikai szempontok alapján megtervezett mozgásfejlesztés

Feladat:

- harmonikus, összerendezett, pontosan kivitelezett nagy- és kismozgások kialakítása
- *társra figyelés képességének kialakítása*
- *egészsége életmódot erősítő szemlélet alakítása*
- *a helyes testtartás megerősítése, ami szükséges az izomegyensúly kialakításához*
- természetes nagymozgások, finommozgás, egyensúly érzék, koordinációs képességek fejlesztése
- a prevenciós program fejlesztési feladatainak beépítése a testnevelés foglalkozások anyagába
- *állóképességük, edzettségük, testi, kondicionális képességeik fejlesztése*

- *a gyermekek megfelelő terhelésének biztosítása*
- *a fejlesztésnek megfelelő környezet, hely, eszközök biztosítása*
- *a gyakorlás lehetőségének megteremtése*
- *új mozgásformák, tornajellegű mozgásos tevékenységek begyakorlása*

Eredményesség feltétele:

Fontos, hogy a gyermekekkel mindig az életkoruknak, fejlődési jellemzőiknek megfelelő mozgásanyagot állítsunk össze, megfelelő időben, a megfelelő tevékenységet végeztessük velük. Az egyes foglalkozások megtervezésénél figyelembe vesszük a csoport általános fejlettségét, a fejlődés ütemét, s hogy a mozgásos anyaghoz igazodjanak programunk fejlesztési feladatai

Az új feladatok bevezetésénél mindig lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően sokszor gyakorolhassák a különböző mozgásokat. Kiscsoportos, vagy egyéni fejlesztés formájában szabad játéktevékenység során is adott a mozgásforma gyakorlásának lehetősége. A feladatok ne legyenek se túl könnyűek, se túl nehezek, a túl könnyű nem készteti erőfeszítésre, a túl nehéz viszont gátlásokat válthat ki a mozgásos tevékenységekre vonatkozóan.

Testnevelés foglalkozásokon a kitűzött fejlesztési cél pedagógiai, módszertani, didaktikai szempontok alapján megtervezett eljárások során valósul meg. Itt sem feledkezhetünk meg a differenciált fejlesztésről, hiszen a gyermek teljesítményét mindig önmagához mérten értékeljük.

A testnevelési foglalkozások anyaga az atlétika, torna, játék jellegű fő gyakorlatokból tevődik össze. A 3-8 éves gyermek két jellemző megnyilvánulási formája a mozgás és a játék, ezért az óvodáskor mozgásanyaga igen sok játékos elemet tartalmaz. A játékot, a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük: a mozgásos játékok alkalmazása rengeteg lehetőséget nyújt a fejlesztésre, hiszen maga a tevékenység természetes mozgásformákon keresztül valósul meg, egy foglalkozáson belül sokszor megjelenik a feladattól függően, hol mint eszköz, hol mint cél. E két terület tehát egymást kiegészítve, komplexen hat a gyermeki személyiségfejlődésre.

A mozgás-, a testséma- és a percepciófejlesztés valamennyi feladata beépíthető a testnevelési foglalkozásba. Az örömmel, jó hangulatban végzett játékok kiváló lehetőséget nyújtanak a fejlesztőprogram egy-egy feladatának megvalósításához, társas kapcsolatok alakulásához. A játékok, térformák felidézése során lehetőség nyílik vizuális, verbális memóriájuk fejlesztésére, valamint szókinccsik gyarapítására. A verbális fejlesztés a testrészek, helyzetek, mozgások, téri irányok, pontos és gyakori megnevezésével valósul meg.

3-4 évesek testnevelési anyaga a természetes nagymozgások—járás, futás, kúszás, mászás, csúszás talajon, szőnyegen, tárgy alatt, vagy fölött, szer megkerülésével—fejlesztését, a testséma fejlesztő programból a testrészek pontos megnevezését, funkcióinak begyakorlását tartalmazza.

4-5 éves korban már nagyobb szerepet kap a tér mozgásos megismerése, az egyensúly érzék fejlesztése, a finommozgás fejlesztése szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, a testséma fejlesztő programból kiemelt helyet kap az oldaliság alakítása, az észlelés fejlesztése is megjelenik, de még nem kiemelt feladatként.

5-6-7 éveseknél az észlelés fejlesztése lesz a legcéltzottabb,
új feladatként jelentkezik a finommotorika fejlesztése,
a foglalkozáson lehetőség nyílik a keresztcsatornák fejlesztésére is,
a bemutatott gyakorlatokat látják, hallják a tevékenység pontos megnevezését és
elvégzik a látott, hallott feladatokat.

A testnevelési anyag éves elrendezésénél a didaktikai és pszichológiai szempontok mellett
gondolunk helyi adottságainkra, lehetőleg sokszor szervezzük a szabadban ezeket a
foglalkozásokat.

A testnevelési foglalkozásokon minél többször alkalmazzunk kézi szereket, nem csak
érdekesebbé, de hatékonyabbá tehetjük vele az adott fejlesztési cél megvalósulását.

A testnevelési foglalkozások során teremtünk alkalmat speciális gyakorlatok beiktatásával a
testalkati deformitások megelőzésére (lábboltozat erősítés, gerinctorna stb.)

Az óvodapedagógus feladata:

- biztosítson megfelelő helyet, időt a gyermekeknek a testneveléshez
- minél többféle eszközt biztosítson a foglalkozásokon
- ügyeljen a balesetveszély kiküszöbölésére
- minél többféle mozgásos játékkal ismertesse meg a gyermekeket
- labdajátékok – dobások minél komplexebb alkalmazása
- talajtorna elemeinek sokféle játékos gyakoroltatása
- udvaron a mozgásos játékok szervezése
- kondicionáló képességek- erő, gyorsaság, állóképesség tudatos fejlesztése
- adjon lehetőséget a gyermeknek, hogy egyéni tempójában minél többet
gyakorolhasson
- a foglalkozások anyaga megfelelően terhelje a gyermeket

Akkor mondhatjuk magunkat eredményesnek, ha:

- képes mozgásos feladatokat kérésre, utasításra végrehajtani
- képes a fő természetes mozgások /járás, futás, kúszás, mászás, ugrás, dobás,
függés, guruló átfordulás, hossz tengely körüli gurulás, egyensúlyozás/
elvégzésére önmagában és feladattal
- képes egyenletes löktetésre járni ütemtartással
- képes járni, futni egyenes vonalban, megadott alakzatban, akadályok
kikerülésével
- képes vízszintes és rézsútos padon járni, kúszni, mászni, csúszni föl és le,
akadályokon átlépni
- képes különböző formák körvonalait különböző lépésformákkal körbe járni,
szökdélni két lábon, egy lábon, váltakozva
- képes csúszni, kúszni, mászni kb. 30 cm magas tárgy alatt, fölött, azt átlépni
- képes mozgásának tempóját, irányát önállóan, vagy jelre változtatni
- képes irányított, ívelt labda elkapására kb. 5 m-ről
- képes kb. 2 m-ről kb.30 cm. átmérőjű célba dobni
- képes ismert mozgásformákat, mozdulatsort utánozni
- képes rövid, bemutatott mozdulatsort emlékezetből visszaadni
- képes keresztirányú és keresztvező mozgásokra

- képes mozdulatait szemmel követni, vizuális információ alapján mozgását irányítani
- képes hossz tengelye körül egyenesen gurulni
- képes ismert torna és kézi szereket fő természetes mozgásokba bevonni, vagy mozgását annak alárendelni

6.3.1.2. A külső világ tevékeny megismerésére nevelés

Célia:

- *a szűkebb és tágabb környezet felfedezése során a gyermek pozitív érzelmi viszonyának alakítása a természeti – emberi – tárgyi világ értékei iránt, a természetet szerető, védő emberi értékek alakítása.*
- *a gyermekek önálló véleményalkotása, döntési képességeinek alakulása*
- *környezettudatos magatartás megalapozása*

Feladata:

- *élményszerzés (állatkert, múzeumok, kirándulások)*
- *tapasztalat szerzés a gyermek szűkebb-tágabb környezetében*
- *a szerzett tapasztalatok rendszerezése*
- *néphagyományok megismerése, hagyományörzés*
- *családi kultúrák megismerése és védelme*
- *migráns kultúrák elfogadása, megismerése, önazonosság megőrzése, ápolása, erősítése (pl.: saját név használata, étkezési szokásaik figyelembevétele, ünnepeken saját népviselet viselése)*

A gyermeki megismerést óvodáskorban az *állandó* megismerési vágy, az érzékelés, a tapasztalás, a cselekvési vágy jellemzi. Mindemellett óvodánkba főleg ingerszegény környezetből érkeznek a gyermekek, így szinte mindenre rá tudnak csodálkozni, amit az óvodapedagógusok kínálnak számukra. Tervezéskor ezért figyelembe vesszük óvodásaink lakóhelyének és környezetének sajátosságait.

A témakörök megtervezésekor (mint minden esetben) komplexitásra törekszünk. Oly módon, hogy a környező világ megismerését, annak matematikai, esztétikai összefüggéseivel együtt kezeljük. Így a témakörök szinte átfogják, körülölelik a többi nevelési területet is. Ezek keretét minden esetben az évszakok, ezen belül pedig az ünnepek, szokások, hagyományok adják:

- az óvoda és környékének helyi nevezetességei
- az ember és környezete, munkája (benne az óvodai dolgozók és munkájuk)
- testünk, testrészeink, érzékszerveink, azok ápolása
- a család és az otthon fogalma
- növényvilág (évszaknak megfelelően zöldségek és gyümölcsök; virágok; fák)
- állatvilág (házi, ház körül, vadon élő, állatkerti állatok)
- ünnepek, szokások, hagyományok
- az idő fogalma, a napszakok változása
- a természet változása, az időjárás elemei
- a közlekedés, a közlekedési eszközök (vízi, légi, szárazföldi)

Környezetünk mennyiségi és formai összefüggései

A környezet megismerése közben matematikai tapasztalatok és ismeretek birtokába is jut a gyermek. Ezekkel a fogalmakkal a mindennapi életben is találkozunk, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük, és tevékenységeiben alkalmazza. Az óvodapedagógus feladata, hogy figyelje a gyermekeket, megismerve érdeklődésüket, képességeiket, előkészítse és megtervezze az egyénekre szabott fejlesztési területeket.

Célja:

- a világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása, alkalmazása, a gyermekek igényeihez, ötleteihez igazodva
- az adott élethelyzetekben szereshető matematikai tapasztalatok integrálása
- ítélőképesség fejlesztése, tér-, sík-, és mennyiség szemlélet alakítása

Feladata:

- matematikai érdeklődés felkeltése
- *az őket körülvéő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása; ehhez lehetőség biztosítása*
- a megismerési folyamatokban matematikai tapasztalatok szerzése
- matematikai fogalmak kialakítása
- matematikai készségek és képességek fejlesztése

Az óvodapedagógus feladata:

- *a gyermekek érdeklődésének, fejlettségi szintjének megfelelő élmény és ismeretanyagot biztosítása*
- alkalom, hely, idő és eszközök biztosítása a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre
- a gyermek fejlettségének pontos ismeretében motivált és differenciált fejlesztés, felzárkóztatás, tehetséggondozás
- *segítse a gyermeket az önálló véleményalkotásban, döntési képességeinek fejlődésében, a kortárs kapcsolat és környezet alakításában*
- tudatos, tervszerű felkészülés
- élményt adó légkör biztosítása- séták, kirándulások
- ismereteik fokozatos, egymásra épülő bővítése

Akkor mondhatjuk eredményesnek magunkat, ha:

- ismerik a közvetlen környezetüket, biztonságosan mozognak benne
- ismerik lakóhelyük nevezetességeit, hagyományait, ünnepeit
- kérésre bemutatkoznak, ismerik szüleik, testvéreik nevét, szüleik foglalkozását, lakcímüket, születési idejüket
- *a migráns gyermekek interkulturális nevelésen alapuló integráció keretein belül ápolhatják, erősíthetik, megőrizhetik önazonosságukat*
- felismerik a napszakokat
- felismerik és értik az öltözködés és az időjárás összefüggéseit
- ismerik és gyakorlatban alkalmazzák a gyalogos közlekedés alapvető szabályait
- megnevezik érzékszerveiket, testrészeit
- ismerik a környezetükben élő állatokat, növényeket, azok gondozását és védelmét

- kialakult fogalomkörük van az emberek, állatok, növények világáról
- kialakul igényük, és részt vesznek a környezet- és természetvédelemben
- életkoruknak megfelelő szinten csoportosítanak, rendszereznek
- környezetükben lévő matematikai összefüggéseket felismerik (mennyiségi, alak, nagyság, téri viszonyok)
- alakul tér-, sík- és mennyiségsszemlélete
- ismerik és alkalmazzák a matematikai alapfogalmakat
- tízes számkörben biztos számolási készséggel rendelkeznek
- megnevezik és felismerik a térbeli irányokat
- síkbeli alakzatok nevét ismerik, megadott szempont szerint rendszerezik

6.3.1.3. Irodalmi nevelés

Célja:

- *korosztálynak megfelelő irodalmi élményszerzés a gyermekek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének érdekében*
- *a biztonságos önkifejezés megalapozása a helyes nyelvhasználattal,*
- *mondatszerkesztéssel*
- az egyetemes kultúra értékeinek átörökítése
- az etnikai kultúra értékeinek megismertetése

Feladata:

- ismerkedjenek a gyermekek a magyar nyelv sajátosságaival, szépségével kifejező erejével, dallamosságával
- a megismert művek gazdagítsák érzelmi életüket
- irodalmi - esztétikai élménynyújtás
- szókincs bővítés
- kommunikációs készség fejlesztés
- könyvek használatának megbecsülésének kialakítása
- változatos irodalmi élmények közvetítése

Az irodalmi nevelés ősi forrása az anyanyelvnek, amely értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyermekeknek.

A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Tájékoztatja őt a külvilágról, az érzelmekről, és a viselkedésformákról. A mese életkorilag pontosan megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének, meglátja benne szorongásait, de ugyanakkor feloldást és megoldást is kap problémáira. Ezért a mindennapos mesélés, verselés és mondókázás a gyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. *A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. Az óvodában a népi, klasszikus, és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.*

Tehát a mese és a vers a kisgyermek számára a leghatékonyabb tanulási forma, a szociális tanulás egyik lehetősége, az óvodai élet egészét átfogó folyamat. Fontos azonban, hogy a tevékenység a gyermekek életkorának, nyelvi fejlettségének megfelelő legyen.

Óvodapedagógus feladata:

- életkoruknak, és érzelemviláguknak megfelelő irodalmi anyag kiválasztása, népi mondókák, rigmusok, mesék
- irodalmi anyagot az évszaknak megfelelően csoportosítsa

- nyugodt körülmények megteremtése a mesehallgatáshoz
- irodalmi anyag kiválasztása igényes legyen
- megfelelő mennyiségű irodalmi anyagot válasszon ki, azt sokszor hallják, ismételjék a gyermekek

Akkor mondhatjuk eredményesnek magunkat, ha:

- a gyermek spontán módon és szívesen mond verset, mondókát
- érti a művekben előforduló szavakat, és használja őket
- kapcsolja az ismert irodalmi művet adott ünnepi alkalomhoz
- szívesen vesz részt dramatikus játékokban
- szívesen és örömmel hallgat mesét
- igénye van a hallott irodalmi művek újrhallgatására
- figyelmesen és türelmesen hallgatja végig a mesélőt
- a könyvet megbecsüli és vigyáz épségére
- elkezdett történetet fantáziája segítségével folytatni próbál

6.3.1.4. Zenei nevelés

A zenei tevékenység a gyermekek és az óvodapedagógus kezdeményezésére az egész napot áthatja. A program Kodály Zoltán és Forrai Katalin által teremtett hagyományokra építi a zenei nevelést. A mozgás, a ritmus egymástól elválaszthatatlan egységben jelent zenei élményt az óvodások számára. Az óvodánkba járó etnikai gyermekeknél az átlagosnál jobb ritmusérzék, fejlettebb hallás tapasztalható, a zene iránt igen fogékonyak.

Célja:

- *az közös éneklés, zenélés és tánc iránti igény felébresztése, zenei ízlésük formálása*
- *az esztétikai élmény befogadására való képesség megalapozása*
- *zenét értő és szerető, egészséges lelkű, kultúrált, boldog emberré nevelés*

Feladata:

- hallásfejlesztés
- ritmusérzék fejlesztése
- mozgásfejlesztés, gyermektánc
- éneklési, zenélési kedvük ösztönzése
- zenei képességek, készségek kialakítása, fejlesztése
- zenei kreativitás fejlesztése
- ismerjék fel, nevezzék meg környezetük hangjait
- hallásészlelés, ritmusérzék, mozgás összerendezettség fejlesztése
- ünnepekhez kapcsolódó szokások, dalok, zenék megismerése
- *ismerkedjenek meg népi mondókákkal, dalokkal, énekes játékokkal, igényesen válogatott kortárs művészi alkotásokkal*
- a gyermek érzelmi fejlődésének elősegítése

Az óvodapedagógus feladata:

- tervezéskor vegye figyelembe a csoport zenei képességét, életkori sajátosságokat
- erősítse a gyermekekben az együttműködő készséget, egymásra figyelést
- mozgással kísérve törekedjen a szép testtartásra
- más tevékenység kiegészítésére is használhatja
- céltudatosan fejlessze a mozgáskészséget
- találjon ki változatos mozdulatokat és serkentse a gyermeket is erre
- tudatosan fejlessze különböző módon a gyermekek ritmusérzékét
- *ismertesse meg a gyermekekkel a nép – és a cigány etnikai kisebbség hagyományait*
- széles zenei repertoárral rendelkezzen
- egész nap folyamán adjon lehetőséget az éneklésre
- *zenehallgatási anyag megválasztásánál merítsen az igényes cigány kultúra zenei anyagából*

Akkor mondhatjuk eredményesnek magunkat, ha:

- *képes zenei élmények befogadására*
- *kialakul a belső motiváció az éneklésre, zenélésre*
- képességeikhez mértén tisztán, megfelelő hangmagasságban, tempótartással énekel
- tud természetes tempóban járni, segítség nélkül ütemet tartani
- felismer dallammotívum alapján hallott dalt, többféle zenei és zörejhangot, és hangszerek hangját
- visszaénekel dallamot
- felismeri a halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú fogalom párokat
- énekel alkalmi dalokat, ünnepkörhöz kapcsolódva
- zenére történő mozgása összerendezett, esztétikus
- képes néhány egyszerűbb hangszer használatára
- felismer néhány hangszer hangját
- szívesen hallgat zenét

6.3.1.5. Vizuális nevelés

A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat. Segíti a gyermeket a környező világ tárgyainak, jelenségeinek valódi megtapasztalásában, megismerésében. Az ábrázolás során a világról szerzett ismereteit képi úton rögzíti a gyermek. Az ábrázolásban lehetővé válik számára a tárgyi világ újraalkotása. Az egész nap folyamán lehetőséget biztosítunk a vizuális tevékenység gyakorlására, a gyermek maga választhatja meg az elképzelésének megfelelő technikát és eszközt. *Eközben fejlődik térlátása, finommotoros koordinációja, esztétikai ízlése, gondolkodása. A különböző technikák megismertetésével, azok folyamatos gyakoroltatásával kialakul az igény a kreatív alkotásra, önkifejezésre. A műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel való ismerkedés, valamint az esztétikus tárgyi környezet kialakítására törekvés is fontos eszköze lehet a gyermek személyiség fejlesztésének.*

Célja:

- vizuális észlelés
- vizuális memória pontosítása
- fantázia, képzelőerő
- a vizuális gondolkodás pontosabbá, könnyebbé tétele
- *kreativitásra épülő önkifejezés*
- *esztétikai érzékenység, szép iránti nyitottság, igényesség alakulása*
- kézmozgások finomodása
- *igény az esztétikus, rendezett környezet kialakítására*
- *igény az esztétikai élmények befogadására*

Feladatok:

- szemmozgás fejlesztése
- szemfixáció fejlesztése
- vizuális zártság- egészlegesség fejlesztése
- vizuális időrendiség fejlesztése
- vizuális ritmus fejlesztése
- vizuális helyzet, pozíció felismerése
- vizuális memória
- alaklátás, formaállandóság fejlesztése
- taktilis észlelés fejlesztése
- keresztsatornák fejlesztése
- szín- és formavilág gazdagítása
- egyszerű munkafogások, eszközhasználat megtanítása
- különböző technikákkal a finommotoros koordináció fejlesztése
- képi gondolkodás fejlesztése
- kreativitás fejlesztése
- az íráshoz szükséges mozgáskoordináció alakítása
- *műalkotásokkal és népművészeti elemekkel való ismerkedés*

Az óvodapedagógus feladata:

- tárgyi feltételek, hely, idő, eszköz biztosítása
- érzelmi telítettséget biztosító, oldott légkör
- óvodapedagógus felkészült legyen, (alkotó fantáziája, kreativitása, motiváltsága)
- szabadon végezhető tevékenység legyen
- a gyermeket segítse a pontosabb vizuális emlékezésben
- széles tevékenységi lehetőségeket son
- technikák megtanítása: rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- térmozgás fejlesztése
- felzárkóztatás, tehetséggondozás
- csoportos alkotásra is lehetőséget terem
- ábrázolás során figyel a dysgraphia tüneteire ha kell szakembernek jelzi
- megtanítja a vizuális tevékenységhez kapcsolódó higiéniai szokásokat
- a gyermekek alkotásait pozitíven értékeli
- a gyermek alkotókedvét ötleteivel segíti
- kialakítja a helyes ceruzafogást

Akkor mondhatjuk eredményesnek magunkat, ha:

- a rajzolás, a mintázás, a kézimunka kedves, örömteli tevékenységévé válik
- ismeri és biztonsággal használja az ábrázolás eszközeit térben és síkban
- ismeri az ábrázolás anyagait, és azokat biztonsággal, önállóan használja
- emberábrázolásban megjelennek a részformák, egyszerű mozgások
- megnevezi a színeket, azok sötét és világosabb árnyalatait
- díszítsen saját elképzelései alapján
- *meglátja környezetében a szépet*
- ceruzafogása biztos, szem- és kézmozgása koordinált
- *kialakult az igénye az alkotásra, önkifejezésre*

6.3.2. Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció –beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel- az óvodai nevelő tevékenység egészében kiemelt fontossággal van jelen.

A beszéd az önkifejezés fontos eszköze, ezért fontos a természetes beszéd- és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése. Az anyanyelvi nevelésnél a szókincs bővítése a sajátos nyelvi formák elsajátítása a nyelvtanilag helyes beszéd a mondanivaló árnyalt megfogalmazása a cél. A gyermek beszéd és kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mert előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermek számára a közösségben. Az óvodapedagógus differenciáltan foglalkozik a nyelvileg hátrányos helyzetű, a fejlesztendő és a kiemelkedően fejlett gyermekekkel. Minél több beszédhelyzetet és szituációt teremtünk az otthoni ingerszegény kommunikációs környezet kompenzálására. Ezért van nagy szerepe az itt dolgozók személyes példaadásának.

Mivel nagyon sok óvodánkban a beszédhibás gyermek, különösen fontosak azok az anyanyelvi játékok amelyek a beszédszervek fejlesztését célozzák. (légzéstechnika, száj-nyelv- és ajak gyakorlatok). A fejlesztésnél figyelembe vesszük az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságait, érzelmi kötődését, játékosságát, mozgásigényét, minden oldalú tapasztalatszerzését.

A rossz kifejezőképességgel rendelkező, beszédében gátolt gyermek gondolkodási képességét nem tudja megfelelően használni. A beszédnek két oldala van: a *beszédprodukció* és a *beszédészlelés*. E két folyamat egymást feltételezve, és támogatva fejlődik a nyelv elsajátítása során. Bármelyik sérülése később zavart okozhat az olvasástanulásnál.

Célja:

- *az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés*
- *a gyermek természetes és kommunikációs kedvének fenntartása*
- **biztonságos önkifejezés megalapozása**
- **gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, szándékos figyelmük fejlődjön**
- **gazdagodjon érzelmi életük**

Feladata:

- **a program külön időt biztosít az anyanyelvi játékoknak**
- **ezeket a játékokat be kell építeni a mindennapi tevékenységbe**
- **alkalmazkodjon a gyermekek életkori sajátosságaihoz**
- **a nyelvi kifejezőképességet fejlessze**
- **szókincsbővítést jelentsen**

- metakommunikációs ismereteik bővítése
- gyermekek beszédkedvének felkeltése

Az óvodapedagógus feladata:

- egész nap folyamán legyen lehetőség beszélgetésre
- *anyanyelvi játékokkal, népi mondókákkal, nyelvtörővel, rigmusokkal segíti a gyermekek beszédfejlődését*
- *személyes példát mutasson*
- *ösztönözzé a gyermekek közötti kommunikációt*
- *a hibákat elsősorban példaadással, pozitív megerősítéssel, toleránsan javítsa*
- anyanyelvi játékok biztosítása, minimum heti 2 alkalommal
- biztonságos légkör megteremtése
- szakmai kapcsolattartás a logopédussal
- a nyelvileg hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése
- a nyelvileg kiemelkedő képességű gyermekek fejlesztése, tehetséggondozása
- gyermeki kérdések megválaszolása

Akkor mondhatjuk magunkat sikeresnek, ha:

- a gyermek a nyelvhelyességi szabályoknak megfelelően alkot mondatokat
- tisztán, érthetően, lényegre törően fejezi ki magát
- szívesen mond verseket, mondókákat ismereteihez és az ünnepekhez kapcsolódóan
- elmondja élményeit
- próbál kitalálni történeteket
- bátran beszél és kérdez társai előtt
- beszéd közben megfelelően artikulál
- alakilag és formailag helyes beszédre törekszik
- szívesen vesz részt a nyelvi játékokban
- aktív szókincsébe beépülnek az újonnan megismert szavak
- törekszik a halk beszédre
- használja a megismert udvariassági szabályokat
- szókincse korának megfelelő
- a közölt információt megérti
- jól használja a metakommunikációs eszközöket
- verbális emlékezete korának megfelelő
- tud szemkontaktust teremteni

6.3.3. Munkára nevelés

A személyiségfejlesztés eszköze, a játékkal és cselekvő tapasztalással sok azonosságot mutató munka jellegű tevékenységek összessége.

Céja:

- a gyermek felnőtt korára munkát szerető emberré váljon
- *életkoruknak megfelelően rendelkezzenek a munkavégzéshez szükséges készségekkel, képességekkel, attitűddel*
- *akarat tulajdonságok fejlődésének elősegítése, (felelősség a gyermekéretet, kitartás, önértékelés, önállóság, céltudatosság)*

- társas kapcsolatok alakulásának elősegítése
- a munka eredményének megbecsülése

Feladata:

- munkalehetőségek megteremtése
- eszközök biztosítása
- munkafajták mennyiségének folyamatos növelése
- a saját és mások elismerésére nevelés

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kiaknázását. *Az értékteremtő munka során fejlődik a gyermek együttműködési képessége. A munka megosztása során fontos feladatunk, hogy a gyermekek megtanuljanak önállóan dönteni a feladatok egymás közötti megosztásáról.* Mindennapi munkálkodásuk során egyre több információ és tapasztalat birtokába jutnak az őket körülvevő világról. Az óvodai munka elsősorban a közösségért végzett tevékenység, és a csoport mindennapi életével kapcsolatos munkák. Munkajellegű tevékenységek az óvodában:

- **önkiszolgálás** önmagukkal kapcsolatos teendők ellátása.
- **naposi munka**- étkezéskor teríteni, és leszedni az asztalt
- **környezet rendjének megőrzése**- asztalok letörlése, morzsák összeszedése, terítők hajtogatása, terem, a játékpolicok esztétikus rendje
- **növény és állat gondozás** a teremben levő növények locsolása
- **alkalomszerű feladatok** –különböző óvodán belüli megbízatások teljesítése.
- **segítség az óvodapedagógusnak és a felnőtteknek**

Fontos, hogy biztosítsunk a gyermekek számára rendszeres és folyamatos tevékenységet. Teendőiket önállóan, saját képességeiknek megfelelően végezzék.

Az óvodapedagógus feladatai:

- sokféle eszköz biztosítása
- nyugodt légkör megteremtése
- elegendő hely és idő biztosítása a különböző tevékenységek gyakorlására
- a gyermeki önállóság tiszteletben tartása
- legyenek rendszeres feladatok, amiket gyakorolhat a gyermek
- megfelelő szokás és szabályrendszer kialakítása
- a gyermek képességeinek megfelelő differenciált feladatok adása
- *a tevékenységek folyamatos ellenőrzése, konkrét, reális, gyermekhez mért fejlesztő értékelés*
- *kötelességtudat erősítése, saját és a társak teljesítményének elismerésére nevelés*

Akkor mondhatjuk eredményesnek magunkat, ha:

- ismeri az eszközök használatának szabályait, helyét
- különböző munkafajtákat képes önállóan, vagy kis segítséggel végezni
- saját, és társai munkáját megbecsüli és vigyáz rá
- vállal önként feladatokat, saját képességeihez mértén teljesíti, segítséget kér ha problémája van
- felelősi munkát szívesen vállal és önállóan teljesíti

7. .Pedagógiai dokumentáció

A tudatos, célzott és személyre szabott fejlesztéshez a gyermekek eltérő fejlődési ütemének, fejlettségi szintjének pontos ismerete, és erre alapozott, tervezett fejlesztő munka szükséges. A fejlesztés és a fejlődés nyomon követése érdekében a megvalósuló folyamatokhoz igazítottuk pedagógiai dokumentációnkat.

A fejlesztés lehet csoportra, vagy egyénre vonatkoztatott.

Csoportra vonatkozó fejlesztés:

melyben az életkori sajátosságokra, és az adott csoport sajátosságaira épülő fejlesztési feladatokat határozzuk meg.

Az etnikai családok sajátos neveléséből adódóan /a gyermek csak önmagáért van, azt tehet, ami neki jól esik, hozzá alkalmazkodik a környezete/ a gyerekek többsége szokás, szabály és normarendszer nélkül, szinte csak önmagára korlátozódó ismeretekkel, tapasztalatokkal érkezik óvodánkba.

Nevelési feladataink tervezésének szempontjai:

- egészséges életmód,
 - higiénia, mentálhigiénia,
 - szociális kapcsolatépítés, kapcsolattartás,
 - pozitív erkölcsi értékek, normák,
 - játéktevékenység, belső aktivitás
 - munkához való pozitív viszony,
 - alakilag és formailag helyes, kultúrált beszéd,
- s az ezek iránti igény megalapozása.

Nevelési tervünk:

- a táplálkozás
- a testápolás
- az öltözködés
- a mozgás
- a játék
- az érzelmi nevelés, szocializáció
- a munka jellegű tevékenységek
- az anyanyelvi nevelés

területén tervezett céljainkat és a hozzájuk tartozó fejlesztési feladatokat tartalmazza.

Minden nevelési év szeptember 15-ig elkészül az első projekt, melyet negyedévenként—az adott időszakban tapasztaltak alapján—értékelünk és frissítünk. A nevelési év végén, június 15-ig értékeljük a fejlődés eredményeit.

A terv 3 hasábos:

- *tevékenység:* azokat a gyermeki tevékenységeket tartalmazza, melyeket az aktuális időszakban a fejlődés várható eredményeiként célul tűztünk ki
- *fejlesztés:* azoknak a képességeknek, részképességeknek a felsorolása, melyek fejlesztését az adott tevékenységen keresztül megcéloltuk
- *értékelés:* az adott tevékenység fejlődési eredményei az aktuális időszakban

Kiscsoportban az első projekt a beszoktatás várható eredményeit tartalmazza.

Tanulási tevékenységekkel kapcsolatos feladataink tervezésének szempontjai:

- *mozgásos és percepcióss tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosítása*
- *önmagukról, szűkebb és tágabb környezetükről való ismeret- és tapasztalatszerzés, a fenntarthatóságra nevelés lehetőségeinek megteremtése*
- *szerzett ismereteik rendszerezése*
- *kognitív képességeik fejlesztése*
- *iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése*

Tanulási tervünk:

- a mozgás,
- a külső világ tevékeny megismerése, ezen belül a matematikai nevelés,
- a vizuális nevelés,
- az irodalmi nevelés,
- a zenei nevelés

területén tervezett tapasztalat-, ismeretszerzés tartalmát, módját és a hozzájuk kapcsolódó fejlesztési feladatokat

A tanulási tevékenységeket 1 hetes időszakokra tervezzük szeptember harmadik hetétől június első hetéig. A nevelési év végén, június 15-ig értékeljük a fejlődés eredményeit.

A terv 2 hasábos:

- tevékenység: a cselekvéses tanulás lehetőségeit tartalmazza az aktuális témában
- fejlesztés: azoknak a képességeknek, részképességeknek a felsorolása, melyek fejlesztését az adott tevékenységen keresztül megcélóztuk

A tanulási tevékenységek szervezeti formái:

- Kötetlen: *spontán, vagy az óvodapedagógus által kezdeményezett, irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés, gyakorlati problémamegoldás, cselekvéses tanulás*
- Kötelező: *az óvodapedagógus által kezdeményezett, foglalkozásokon megvalósuló játékos, cselekvéses tanulási tevékenység, felfedezés, gyakorlati problémamegoldás*
- Kötött: *az óvodapedagógus által szervezett, foglalkozásokon megvalósuló játékos, cselekvéses tanulási tevékenység*

A tanulási tevékenységek fejlesztési formái:

- Csoportos: mozgás, zenei nevelés
- Mikrocsoportos: mozgás, vizuális nevelés, irodalmi nevelés, zenei nevelés, külső világ megismerésére nevelés /matematikai nevelés/
- Egyéni fejlesztés: minden területen

A nevelés időkeretei:

A nevelés céltudatos megtervezésével alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását.

A hetirend és a napirend biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését.

Napirenden lehetővé teszi a szokásrend kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását, valamint a rendszeres szabad levegőn való tartózkodást, A napirenden belül a legtöbb időt a gyermek alapvető tevékenysége a játék kapja.

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai életben. A hetirend összeállításánál figyelniünk kell arra, hogy elegendő idő jusson a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására, vagy közös megvitatására. A rugalmasság a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen. A napirend és a hetirend kialakítása az óvodapedagógus feladata.

Egyéni fejlesztés:

melyben a gyermekek egyéni fejlettségéhez, eltérő fejlődési üteméhez mért fejlesztési feladatokat határozzuk meg.

Mivel a gyermekek nem azonos fejlettséggel érkeznek, és fejlődésük üteme is eltérő, ez a fejlesztési forma az integrálás eredményességének alapja, biztosítéka.

Egyéni fejlesztésre vonatkozó terveink:

- a gyermekek mérése speciális, problémacentrikus fejlettségmérő lapon
 - bemeneti mérés: kiscsoport /vagy óvodába lépés/ november 1-ig
 - kontroll mérés: minden nevelési év június 15-ig
 - kimeneti mérés: utolsó év június 15-ig
- az eredmények alapján egyéni fejlesztési tervek készítése november 15-ig
- a fejlesztési terv alapján a gyermekek fejlesztése
- a fejlődés havonkénti értékelése a fejlesztési terv mellé tűzött lapon az adott hónap konkrét fejlődési eredményei alapján, folyamatos kontroll
- ennek megfelelően a fejlesztési tervek, ill. a fejlesztés tartalmának folyamatos megújítása

Az egyéni fejlesztési terv 2 hasábos:

- probléma: a fejlesztést igénylő képességek, részképességek feltüntetése a gyermekre vonatkozó konkrét megfigyelések, probléma megjelölésével
- fejlesztés: azoknak a fejlesztőjátékoknak, tevékenységeknek, módszereknek a felsorolása, melyekkel a részképesség hiányosságok leküzdését célozzuk meg

Speciális, vagy halmozott fejlődésbeli lemaradások leküzdését segíti

- fejlesztőpedagógus , elsősorban kognitív képességfejlesztéssel
- logopédus heti 4 órában, beszédszervek, beszédkésztség fejlesztésével, dyslexia szűrés-fejlesztéssel

Célunk az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges személyiségvonások fejlesztése, a tanulási és beilleszkedési zavarok megelőzése /speciális esetben szakszolgáltatókkal együttműködve azok leküzdése/, s ezzel a gyermekek integrálása.

8. Az óvoda egyéb nevelési feladatai

8.1. Kisebbségi, etnikai nevelés

A nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve alapján a cigány kisebbségi óvodai nevelés folyhat:

- a kisebbség nyelvén
- két nyelven
- **cigány kulturális nevelés keretében magyar nyelven.**

A kisebbségi óvodai nevelés

Célja : a kisebbségi identitástudat kialakítása

Feladata:

a cigány kultúra hagyományainak, szokásainak megismertetése, megszerettetése, a hagyományok ápolása, az esélyegyenlőség megteremtése

Eredményesség feltétele

esélyegyenlőtlenségek mérséklése

igények felmérése, nevelési célokká emelése

Tudjuk, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége ebben az óvoda csak kiegészítő szerepet játszik. Az óvoda légköre, társadalmi funkciói biztosítják azt a bázist óvodás gyermekeinknek, amely a családi nevelést kiegészítve, azzal együtt éretté teszi őket az iskolai tanulásra.

A körzetünkbe járó cigány családok nem igénylik a cigány nyelven folyó oktatást. Sokkal szívesebben veszik, hogy gyermekük nyugodt, szeretetteljes légkörben nevelkedik. A cigány családokban nagyon szeretik a gyermekeket, soha semmire nem kényszerítik, nagyon sok szeretettel veszik körül. A családok egy része nem is szívesen adja óvodába gyermekét, mert félti. A gyermek beilleszkedését nehezíti az eltérő értékrend a család és az óvoda között. Ezért fontos **feladatunk**, hogy az édesanyáknak **lehetőséget adjunk az óvodai életbe bepillantani, hogy megismerhesse az óvoda szokásait, az itt folyó napirendet. Ha a szülő érzi, hogy gyermekének jó az óvodában, szeretettel veszik körül, megnyugszik és rendszeresen engedi gyermekét az óvodába.**

Szakemberek megállapítása szerint a szociokulturális háttér a beszédben, kifejezőképességben mutatkozik meg legerősebben. Otthon egyszerű kifejezésekkel, kevés szóval is megértik egymást. Ezért is van nagy szerepe gyermekeink nevelésében az **anyanyelvi fejlesztésnek.**

A gyermekeket az óvodában sok új inger éri, minden lehetőséget fel kell használnunk arra, hogy **értelmi képességei fejlődjenek. Otthon a család nevelése praktikus, mindaz ami a családnak fontos és hasznos azt a gyermekek is elsajátítják.** Egyéni fejlesztéssel segítjük, hogy behozzák lemaradásaikat, megkönnyítsük beilleszkedésüket a közösségbe.

Az óvónővel való személyes kapcsolat **érzelmi biztonságot** ad a gyermeknek, megerősítik őt abban, hogy egyenrangú a csoportba járó többi gyermekkel. Érzi, hogy joga van hibázni, szüksége van a sikerre.

Ismerve, hogy a cigány családokban az érzelmi nevelés a legfontosabb, mi is az **irodalmi és zenei nevelésen** keresztül próbálunk közelíteni. A cigány gyermek **ritmusérzéke fejlettebb**, feladatunk **cigány zenészek** meghívása, a cigány **táncművészet** megismertetése.

Célunk olyan cigány népmesék felkutatása a cigány szülők, nagyszülők segítségével, amely közel áll a gyermek érzelmi világához.

Szeretnénk olyan cigány festők képeivel megismertetni a gyermekeket, amely tükrözi a kultúra sajátos szín és formavilágát.

Az **identitás tudat** kialakulásához szükség van egy bizonyos pozitív én tudat elfogadására. Fogadja el és fogadtassa el önmagát, szeresse önmagát olyannak amilyen.

Az óvodapedagógus feladata minél több ismerettel rendelkezzen a cigány kultúráról. Ennek érdekében ismerkedünk a **Kedves-ház** programmal. Olyan módszertani és gyakorlati

tanácsokat kapunk, mellyel még hatékonyabb lehet nevelő munkánk. Szeretnénk felvenni a kapcsolatot a józsefvárosi roma szervezetekkel is.

Az óvodapedagógus feladata:

- kisebbség kulturális értékeinek, hagyományainak közvetítése
- példamutató, toleráns pedagógusi nevelői attitűd
- szülőkkal kapcsolattartás erősítése – konszenzusra törekvés
- szociokulturális környezetből adódó hátrányok csökkentése a fejlesztő munkával

Akkor mondhatjuk eredményesnek magunkat, ha:

- a gyermekben kialakult a pozitív érzelmi viszony a cigány kultúra iránt
- büszke arra, hogy cigánynak született
- tiszteli, becsüli a cigány hagyományokat, ismeri értékeiket

8.2. Gyermekvédelem

Minden gyereknek joga van a családjá az állam és a társadalom részéről megillető olyan védelemre és gondozásra, amely a megfelelő testi, szellemi, lelki és erkölcsi fejlődését biztosítja.

Óvodánk körzetéből adódóan kiemelt feladatunknak tartjuk a gyermekvédelmi munkát. Az óvodába beíratott gyermekek körülményei között megtalálhatók a veszélyeztető tényezők. **A veszélyeztetettség fő okai- anyagi, szociális, egészségügyi és erkölcsi tényezők közül tevődnek össze. Bármely ok nyilvánvaló megléte egy családban alátámasztja a veszélyeztetettség kategóriáját.**

Ezek észrevétele, kezelése, a segítség lehetőségeinek feltárása szükség szerint külső segítség bevonása az újabb hátrányok kialakulásának megakadályozása a **gyermek mindenképp felett álló érdekét figyelembe venni az óvodapedagógus feladata.**

Az óvoda és a család jó kapcsolatának kialakítása fontos ezen a téren is, hiszen a problémákat csak kölcsönös bizalom esetén tudjuk feltárni és megoldani. Hangsúlyozott figyelmet fordítunk a családlátogatásokra, ha megismerjük a családi hátteret, a szociális körülményeket, képet kapunk kinek mire van szüksége.

A 2003.évi CXXV törvény Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról alapján készült kerületi Köznevelési Esélyegyenlőségi program akcióterve konkrétan határozza meg számunkra feladatainkat ebben a kérdésben:

- egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesítése
- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felkutatása
- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai elhelyezése (védőnő, Gyermekjóléti Szolgálat segítségével a szülő meggyőzése)
- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nyilvántartása (egyeztetve a jegyzővel)
- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek indokolatlan hiányzásának leredukálása
- a sajátos nevelési igényű gyermekek felmérése, eredményes fejlesztése

A prevenciós program teljes mértékben alkalmazható a gyermekvédelmi feladatok ellátásánál is. A fejlesztő programmal végigkísérjük a gyermek fejlődését, segítjük felzárkóztatásukat, ha szükséges speciális szakemberek segítségét vesszük igénybe.- szakorvos, logopédus, családgondozó, pszichológus. A gyermekek fejlődéséről feljegyzéseket készítünk,

tájékoztatjuk a szülőt a problémákról, segítünk megoldásában. A titoktartási kötelezettség minden családokat érintő kérdésben érvényesül.

Az óvoda pedagógiai működési tervében minden nevelési évben elkészül a gyermekvédelmi program, amelyben időpontra lebontva szerepelnek a feladatok.

Célja: a gyermeki jogok és szükségletek minél maradéktalanabb érvényesítése, a kiegyensúlyozottságra törekvés.

Az egyenlő bánásmód elvének maradéktalan érvényesítése

Az intézmény szolgáltatásaihoz való hozzáférés egyenlősége

Feladata:

**a probléma megelőzés és kezelés
esélyegyenlőség biztosítása a különböző szociális és kulturális környezetből
érkező gyermekek számára**

Az óvodapedagógus feladata:

- figyeljen fel csoportjában a problémás gyermekre
- a gyermek családi hátterének megismerése
- környezettanulmány készítése
- hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése
- a veszélyeztetettség jelzése az óvodavezetőnek gyermekvédelmi felelősnek
- szükség esetén a gyermekvédelmi felelőssel segítség a probléma rendezését
- szakemberek ajánlása
- napi kapcsolattartás a szülővel
- halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nyilvántartása,
- az esélyegyenlőség sérülése esetén jelzés az óvodavezető felé
- esélyegyenlőség témájában továbbképzéseken való részvétel

A gyermekvédelmi felelős feladata:

- kapcsolatot tartson a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel - Gyermekjóléti Szolgálat, Gyámügy
- tájékoztassa az óvodadolgozóit a lehetőségekről.
- nyilvántartást vezet az óvoda gyermekvédelmi eseteiről
- pedagógiai munka koordinálása a gyermekvédelmi esetekben a csoportokban
- segít szükség esetén a családlátogatásoknál
- szükség esetén képviseli az óvodát a gyermekvédelmi intézményeknél
- beiskolázásnál segít a legmegfelelőbb iskola kiválasztásában

Óvodavezető feladata:

- az ingyenes étkezésre jogosultak körének figyelembe vétele
- az ehhez szükséges határozatok beszerzése, érvényességük figyelemmel kísérése
- önkormányzati rendeletek figyelembe vételével a rászorulóknak étkezési hozzájárulás biztosítása
- szükség esetén eljárás kezdeményezése a Gyermekjóléti Szolgálatnál

- szülő meggyőzése arról, hogy gyermeke rendszeresen járjon óvodába, hiszen ez teremti meg az esélyt az iskolai tanulási nehézségek leküzdésében
- a gyermekek minél korábbi (3 éves korban) történő beóvodázása érdekében kapcsolat felvétel a védőnővel

Akkor mondhatjuk eredményesnek magunkat, ha:

- csökken a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek száma
- minden rászoruló időben megkapja a segítséget
- a szülők bátran fordulnak az óvodapedagógusokhoz és az óvodavezetőhöz problémáikkal

9. Az óvoda kapcsolatrendszere

A család és az óvoda

Célja: a gyermek fejlesztése érdekében a család megnyerése a közös együttműködésre, a kölcsönös bizalom kialakítása

Feladata: kapcsolatépítés a szülőkkel

Az óvodapedagógus feladata:

- mély empátiás készség a szülő felé
- a családok sajátosságainak, szokásainak figyelembevétele, segítségnyújtás
- jól megszervezett, átgondolt programok nyújtása
- a szülői elégedettség mérése
- szülő tájékoztatása a gyermek fejlődéséről mindig nagyon tapintatosan
- olyan délutáni programok szervezése, amelyen a szülő gyermekével együtt szívesen vesz részt (játszódélután, ünnepi közös készülődés, beszélgetés nevelési problémákról stb.)

Akkor mondhatjuk eredményesnek magunkat, ha:

- a szülő bizalommal fordul az óvodapedagógus felé problémáival
- érdeklődik gyermeke fejlődéséről
- érdeklődik az óvodai programok iránt, és azoknak cselekvő részese is akar lenni

A kapcsolattartás területén az óvoda legfontosabb feladata a kapcsolatépítés a szülőkkel. Nyílt, őszinte, a gyermekek érdekeit szolgáló, kölcsönös bizalomra épülő párbeszéd, a konszenzusra törekvés elengedhetetlen feltétele ennek. Fontosnak tartom, hogy a szülők megismerjék az óvodában megvalósuló nevelőmunkát, pedagógiai célkitűzéseket, felmérjék igényeiket, elvárásaikat, s azokat a nevelőtestület szakmai célokká emelve megvalósítsa. E folyamat célja, hogy a szülők elkötelezetté váljanak az óvoda iránt, s a közös célok megvalósítását, ezáltal a nevelőmunkát, az intézmény működését támogassák. Ennek érdekében a már működő kapcsolattartási formák eredményességének vizsgálata, s új lehetőségek megvalósítása szükséges a szinten tartás és a minőség fejlesztése érdekében.

- A család az óvodával együtt egymást kiegészítve szolgálják a gyermekek fejlődését.

- Sajnos gyakori a családban végbement funkcionális változások következtében , hogy az óvodára hárul a családi nevelésben , a fejlődésben történő lemaradások korrigálása, a felmerülő hiányok pótlása.
- Jó esetben a szülő , aki a legtöbbet tud gyermekéről megfelelő tájékoztatást ad az óvodapedagógusnak.

A kapcsolattartás formái:

A családlátogatás - célja , hogy a gyermek közvetlen környezetének megismerése, tájékozódjon a család nevelési elveiről, szokásairól,
(ismételt családlátogatás, szükség szerint a gyermekvédelmi felelőssel együtt történik).

Napi kapcsolattartás - célja , hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről

Szülői értekezletek - célja, őszinte, igaz tájékoztatás az óvodában történekről,
(szülőnek is érthető nyelven)

Nyílt napok - célja, a szülő közvetlenül találkozzék a gyermek óvodai környezetével

Fogadóórák szervezése, szülői igény alapján, a gyermek fejlődésének értékelésére, az esetleges problémák megbeszélésére, az együttműködés megvalósítására a gyermek fejlődése érdekében

A szülői munkaközösség véleményezési , egyeztetési jogainak érvényesítése

A nyitott ünnepek valódi élményt nyújtó, aktív részvételt igénylő szervezése,

A szülőkkel együtt szervezett rendezvények , ünnepek , kirándulások.

A mai nemzedék fontos feladata a hagyományok , népszokások ápolása, értékeinek megőrzése, továbbadása, ezek később a csoportba, óvodára jellemző hagyománnyá válhatnak.

Kapcsolattartás egyéb nevelési , oktatási , szakszolgálati, kulturális intézményekkel:

A bölcsőde: - mint az óvodába lépés előtti intézményes nevelés szintere,
hasznos információkat adhat a gyermekek óvodáskor előtti fejlődéséről,
az átmenetet segíti , a két intézmény és a gyermekek gondozásáért , neveléséért felelős felnőttek kapcsolat felvétele

Az általános iskolák - az iskolákkal való kapcsolattartás formái, módszerei évek alatt kipróbált jó szokások és eredményesek,
- a kapcsolatok kialakításában , fenntartásában, az óvoda nyitott, és kezdeményező : beiskolázás előkészítése - lebonyolítása kölcsönös tájékoztatás a gyermekekről.

Pedagógiai szakszolgálatok:

- Nevelési Tanácsadó

1081 Köztársaság tér 4. 3 039 598

- Tanulási Képességeket Vizsgáló Rehabilitációs és Szakértői Bizottság (Nevelési Tanácsadó szakvéleménye alapján kereshető fel)
- Józsefvárosi Gyógypedagógiai Módszertani Központ (sajátos nevelést igénylő gyermekek fejlesztése utazótanár segítségével)

Egészségügyi szakszolgálatok:

- gyermekorvos
- védőnő,
- fogorvos,

Közművelődési intézmények:

Alkalmazkodva a gyermekek életkori sajátosságaihoz, érdeklődésüket figyelembe véve látogathatják csoportosan , pedagógus vezetésével , vagy egyénileg szüleikkel. (színházak, múzeumok ...)

Józsefvárosi Kulturális Központ
 Józsefvárosi Művelődési Ház
 Józsefvárosi Roma Szolgálat
 Gutenberg Művelődési Ház
 Állatkert
 Közlekedési Múzeum
 Mezőgazdasági Múzeum
 Természettudományi Múzeum

10. A program megvalósításához szükséges eszközök jegyzéke:

A nevelőmunkát segítő eszközök:

- video
- televízió
- magnetofon
- diavetítő és hozzá vászon
- számítógép, nyomtató
- digitális fényképezőgép
- *CD lejátszó*

Játékok, játékeszközök:

- **mozgásos játékokhoz** – labdák, karikák kis és nagy méretben, szalagok, babzsákok, pálcikák, botok, füleslabda, „talpak, kezek”, billegők, „tölcsér”, alagút, tornaszőnyegek kis és nagy méretben, „gólyaláb”, WESCO eszközök, rollerek, kerékpárok
- **ábrázoláshoz** – színes ceruza, ecset, festék, gyurma, olló, pálcika, szivacs, különféle papírok / karton, krepp, pausz, méhsejt, selyem, hajtogató lapok/, anyagok, tű, cérna, pamut, ragasztó, zsírkréta, üvegfesték, textilfesték, szívószál, formalyukasztó, lakk, filctoll,
- **zenei neveléshez** – különböző hangszerek / dob, cintányér, xilofon, kasztanyett, nyeles béka, triangulum, különféle ritmushangszerek, táncokhoz kellékek

- **értelmi képességeket fejlesztő játékok** – duplo, lego, puzzle, Ravensburger játékok, memória játékok, kártyák, társasjátékok, érzékelő játékok, kirakók, dominók,
- **anyanyelv fejlesztésének eszközei** – képeskönyvek, bábok, fejdíszek dramatizáláshoz,
- **munkajellegű tevékenységek eszközei** – kissöprű, lapát, kötények,

A játékeszközök beszerzése elhasználódásuk miatt folyamatos.

11. Érvényességi rendelkezés:

A program érvényességi ideje: 2013 szeptember 1-től

A helyi óvodai nevelési program módosításának

kötelező indoka:

- **törvényi jogszabály változás**
- **fenntartó által meghatározott feladatváltozás**

lehetséges indoka:

- **sikeres innováció eredményeinek beépítése**
- **a minőségfejlesztési munka eredményeinek beépítése, illetve kevésbé eredményes elképzelések elhagyása**

A helyi óvodai nevelési program nem kötelező módosítását – a vezetőnek benyújtott írásbeli előterjesztés után, a nevelőtestület 50+1 %-os támogatásával – kérheti a Közalkalmazotti Tanács elnöke, mint döntés előkészítő és érdekegyeztető fórum képviselője.

A helyi óvodai nevelési program **nyilvánossága:**

- **minden csoportban megtalálható**
- **egy példány az óvodavezető irodájában**
- **egy példány a bejáratnál lévő faliújságon**
- **a szülők részére készített rövidített változat minden csoport faliújságján megtalálható**
- **óvoda honlapján**

Legitimációs záradék

A programot elfogadta:

2013. 08. 28.-án NEVELŐTESTÜLET

.....
a nevelőtestület képviselőjében

Véleményét nyilvánította:

.....
szülői szervezet képviselője